Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД УНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 79 (15702) | 1981 оной апрелиин 4, суббото | Сэн 2 мүнгэн.

ХУРЬГАДЫЕ ТОБИР ҺАЙНААР ТҮЛЖҮҮЛЭЭ!

ҺАНАҺАНДАА ХҮРЭБЭ

Коммунист Бадма Доржиевич Дондоков Цыбиһханда һамгантаяа 540 эхэ хони харууһалдаг юм. Эдэнэр һүрэгөө жэл бүхэндэ тобир тарганаар ондо оруулжа, түл һайнаар абадаг, ноохошье ехээр хайшалдаг байна. 1980 ондо Бадма Доржиевичай бүлэ зуун хонин бүриһөө 105 хурьга түлжүүлһэн, хонин бүриһөө 3,2 килограмм нооно абаһан жэшээтэй. Арбаад жэлдэ хонишодоор ажаллажа ябахадаа, эдэнэр баян дүй дүршэлтэй боложо, жэл бүхэндэ зуутанай зэргэдэ гарана.

—Далайтанда байрладаг хонишод Дондуковтонһоо урда тээ зуутан боложо шадаагүй байһан юм. Эндэ Нима Данзановай бүлэ хонишодоор хүдэлдэг һэн. Жэлдээ зуун хонин бүриһөө арай гэжэ 75—80 хурьга томо болгодог байгаа. Мүнөө коммунист хонишон ажалдаа үнэн сэдьхэлтэй хандажа, хонидоо һайнаар бэлшээһэнэй ашаар эрид хубилалта туйлаа, — гэжэ Тельманэй нэрэмжэтэ совхозой рабочкомой түрүүлэгшэ Г. Ц. Балбаров хөөрэбэ.

Далайтанай отарада ерэхэдэ, хонишод сүлөө забдагүй ажаллажа байба. Зарим нэгэнинь тусгаар таһалганууд соо ехэ багаараа илгагдаһан хурьгадые эдеэлүүлэн, нүгөөдүүлынь газаахи хорёонууд соо ехэ хонилтоо тэжээл хэжэ үгэнэ. Эдэнэр хүнүүдэйшье орожо ерэһэниие обёорхо сүлөөгүй хэбэртэй.

—Хурьгаднай гаража дүүрэбэ, — гэжэ ахалагша хонишон баяртайгаар мэдүүлбэ.

Бадма Доржиевич олон үгэдэ дурагүй хүн байба. Бэрхэшээлнүүдэй тохёолдоошье һаа, тэрэнээ урдаа барилагүй, харин дуугайханаар дабаһа гарахал гэжэ хүсэжэ ябадаг гэжэ ойлгогдоо.

Мүнөө энэ отара дээрэ хонидой түлэг хурьгалха үедэ луговодоор ажаллажа байһан Бато-Нима хубүүниньь, совхозой бухгалтераар хүдэлдэг Цеза басаганиинь эхэ, эсэгэдээ туһалхаяа ерэһэн байба. Энэнь угаа һайшаалтай. Нэгэ бүлынхид хамтаржа ажаллахадаа хэзээдэшье урагшатай, урматай ха юм. Хэһэн, бүтээһэн ажалайнь аша үрэ элеэр харагдана гэжэ.

Энэ жэлдэ хонидынь мартын эхеэр хурьгалжа дүүрэһэн байна. 585 хонидоо 598 хурьгад абтанхай. Хурьгад тобир һайнууд, эхэдээ гологдоһон, тажаарһан юумэд обёорогдобогүй.

Коммунис партиингаа XXVI съездын шиндхэбэринүүдые бодото ажал, хэрэг дээрээ бэелүүлхэ гэжэ Дондуковтоной ажалша бүлэ үнэн сэдьхэлтэй ороддоно. Хонин бүриһөө хурьга абаха, 3,5 килограмм нооно хайшалха, хурьгадайнгаа шэгнүүр 22 килограммда хүргэжэ, нэгэшье гарзагүйгөөр эхэлэнь һалгаахаа гэһэн социалис уялгаяа амжалтатайгаар үлүүлэн дүүргэжэ байна.

Б. ШИРЕТОРОВ,
мамай цитатнабэшэ корреспондент.

Сэлэнгын район.

БҮХЫ ХҮСЭЕЭ ЭЛСҮҮЛНЭ

Хорин совхозой Улаан-Одоной отделениин дүршэлтэй хонишон Хотогто Ампилович Цырендоржиевай даадаг бригада зуутанай тоодо оролсоһоор үнинэй. Энэ түрүү коллектив үнгэрһэн табан жэлэй түсэбые дүүргээ һэн.

Мүнөө ахалагша хонишон өөрынгөө нүхэр, райсоведэй депутат Людмила Михайловна Хертухееватаяа ажаллажа, байгша ондо хонин бүриһөө хурьга абажа түлжүүлхэ зорилго табинхай юм. Эдэ үдэрнүүдтэ эхэ хонидынь хурьгалжа эхилэнхэй. Нүүлэй мэдээгээр, 300 гаран хурьгад абтаад, бүрин бүтэн түлжүүлэгдэжэ байна. Үшөө 250-аад хонин хурьгалха юм. Мүнөө тэдээндэ хонидой түрэлгын үедэ районһоо эльгээгдэһэн ажалшад хамһалсана.

Суута хонишоной мэдүүлһэнэй ёһоор, арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй даабаринуудые дүүргэхын түлөө бүхы шадалаа элсүүлэн ажаллана.

Ю. МАНУЕВ.

Хорин район.

Улаан-Удын районой Ивалгын туршалга-үйлэдбэрийн ажахыда хори гаран жэлэй туршада Гармажаповтан хонишоноор ажаллана. Бимба Линхобоевич Мани Дашневна хоёр районойнгоо түрүү хонишодой тоодо оролсодог юм. Энэ жэлдэ тэдэнэр зуун хонин бүриһөо 100 хурьга абахабди, хонин бүриһөө 4,5 килограмм нооно хайшалхэбди гэжэ үгэжэ үгэһэн юм. Мүнөө хонишод даажа байһан 520 хонидоо 450 гаран хурьга абаад, гарзагүйгөөр түлжүүлжэ байна. Тэдэнэй отарада хурьга абалга үргэлжэлөөр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ивалгын ОПХ-гай түрүү хонишод Б. Л., М. Д. Гармажаповтан.

Н. ДРИГЕНОВЭЙ фото.

1981 АПРЕЛИИН 18

Бэлэдхэлэй хүдэлмэри үргэлжэлһөөр

Багша Ленинэй түрэһэн үдэртэ зорюулагдажа үнгэргэгдэхэ коммунис субботнигто бэлэдхэл республика доторнай үдэрһөө үдэртэ үргэдэжэ байна. Үсэгэлдэр, КПСС-эй обкомдо тус субботник үнгэргэхэ республиканска штабай ээлжээтэ заседани партиин обкомой секретарь Л. В. ПОТАПОВАЙ хүтэлбэрэн доро болобо.

Ажалай һайндэртэ бэлэдхэлэй ябаса тухай эгээн түрүүлэн КПСС-эй Мухар-Шэбэрэй райкомой секретарь Н. Т. ХАБАЛОВ элидхээ. Районой 10 мянга гаран хүн субботнигто хабаадажа, 35 мянган түхэригэй ажал хэхэ түсэбтэй.

Мүн энэ һайндэртэ ямараар бэлдэжэ байһан тухайгаа «Главбурятстрой» нэгэдэлэй начальнигай орлогшо С. Л. ОШОРОВ мэдээсэл хэбэ. Энэ нэгэдэлэй барилгашад «улаан субботын» үдэртэ хэдэн мянгаадаараа хабаадажа, 40,9 мянган түхэригэй продукци үйлэдбэрилхөөр хараалаад байна.

Тэрэшэлэн штабай заседани дээрэ барилгын хүдэлмэрчлэгшэдэй профсоюзай обкомой түрүүлэгшэ Ю. М. КОЛЕСОВ болон бусад тоосоһон байна.

ЭДЭБХИТЭЙГЭЭР ЭХИЛБЭ

Онохойн модоной комбинадай коллектив коммунис субботник үнгэргэхэ тухай москвагайхидай үүсхэл баяр баясхалантайгаар дэмжэһэн байна. Энэ политическэ ехэ удха шанартай хэмжээ ябуулгада предприятиин дирекци, партком, профсоюзай болон комсомолой комитедууд анхаралаа онсо хандуулжа, бэлэдхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулна. Коммунис субботнигые эмхи гуримтайгаар, ашаг үрэ ехэтэйгээр үнгэргэхэ арга боломжо байгуулхые ороддоно.

Энэ ушараар парткомой заседани зорюута зарлагдана, коммунис субботник эмхидхэхэ, үнгэргэхэ штаб байгуулагдаа. Тус штабые комбинадай директор В. Е. Тугутов хүтэлбэрилнэ. Предприятиин ажалай эмхидхэлэй өөрсө байдалтай, таһалгаргүй хоёр, гурбан халаанда хүдэлдэг гуримтай байһан ушарһаа боложо, субботнигые хэдэн удаа һубаюулжа үнгэргэхэ баатай бологдоно. Жэшээнь, энэ жэлдэ коммунис субботник мартын 15, 22, 29-нэй, апрелиин 12 ба 19-нэй үдэрнүүдтэ үнгэргэдэхөөр тодорхойлогдоо.

Энэ жэлэй коммунис ажалай субботнигто 2050 хүн хабаадаха байна. Субботнигой соносхогдоһон үдэрнүүдтэ хамтаараа 71 мянган түхэригэй товарна продукци үйлэдбэрилэгдэжэ, 7,8 мянган түхэригэй салин хүлһэнэй сэнтэй хүдэлмэри хэгдэхээр баг саамжалагдана. Ингэжэ, тусхайлбал, 770 кубометр модон хюрөөдэгдэхэ, 380 шпала гаргаглаха, хайрсаг хэхэ 50 кубометр хабтагай бэлдэгдэхэ, гэр барилгада шухала 600 дүрбэлжэн метр хэрэгсэлнүүд, модоной зомгооһоор хэһэн 190 кубометр плита үйлэдбэрилэгдэхэ, 2380 кубометр моло хэм хэмжүүрээрнь тайраха, 1800 кубометр модо зөөхэ, 1240 кубометр хэмжээтэй бэлэн продукци вагондо тээхэ гэхэ мэтын хүдэлмэри хэгдэхэ зэргэтэй.

Мартын 15, 22 ба 29-нэй үдэрнүүдтэ соносхогдоһон субботник эмхи гуримтайгаар, эдэбхи эрмэлзэлэй оршон байдалда үнгэргэгдөөд байна. Энэ үдэрнүүдтэ 1100 шахуу хүн өөр өөрынгөө ажалладаг газарта хүдэлөө. Хамтадаа 53,5 мянган түхэригэй товарна продукци үйлэдбэрилэгдэбэ. Тиигэжэ 764 кубометр модон хюрөөдэгдөө, гэр барилгада шухала 604 кубометр хэрэгсэлнүүд, 97 кубометр зомгооһоор хэһэн плита гаргагдаа. Тиихэдэ ута зандань асарагдаһан 2578 кубометр модон тайрагдаа. 711 кубометр модо леспромхозуудһаа зөөжэ асараад байна.

Субботнигуудта хабаадаһан хүдэлмэришэд 5.380 түхэригэй салин хүлһэ оложо, арбан нэгэдэхи табан жэлэй жасада оруулгадахань.

Юрэдөө, манай предприятиин коллектив коммунис субботнигой үдэр бүтээхээр хараалһан зорилгоёо лаб бата дүүргэжэ шадаха арга боломжотой байһанаа харуулаа.

Ц. ЦЫБАНОВ,
рабкор.

Загарайн район.

ГАБШАГАЙ АЖАЛАЙ ЖЭШЭЭ

Инсэнгын совхозой хүдэлмэрилэгшэд Бүхэсоюзна ленинскэ субботнигые жэл бүри эмхитэйгээр үнгэргэдэг заншалтай болонхой. Байгша ондошье Москвагай түрүү предприятинуудай гаргаһаан үүсхэлые тус ажахын ажалша, малша зон ехэ халуунаар дэмжэн, агуу багша В. И. Ленинэй түрэһөөр 111 жэлэй ойн һайндэрые ажалай эрхим туйлалтаар тэмдэглэхэ гэжэ байна. Болохоёо байгаа коммунис субботнигые эмхи гуримтайгаар үнгэргэхэ тушаа совхозой дирекци, партком болон рабочкомой һаяхан үнгэргэһэн хамтын заседани дээрэ зубшэн хэлсэһэн, мүн ажалай энэ һайндэртэ бэлдэхэ, тэрэнние үнгэргэхэ хүдэлмэрине хүтэлбэрилхэ штаб байгуулагдаһан байна.

Совхозой болон нютагай эмхи зургаануудай бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй, алба хаагшадай, ажалай ветерануудай, гэрэй эзэн эхэнэрнүүдэй «улаан субботын» үдэр ажалай үндэр бүтээсэ түйлаха байһанда этигэмээр. Юуб гэхэдэ, эдэ үдэрнүүдтэ эндэ ойлгуулламжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдана.

Коммунис субботнигто Инсэнгын совхозой газар дээрэ ажаһуудаг хүн зоной жэл бүри улам эдэбхитэйгээр хабаададаг болоһониинь элитээр харагдана. Жэшээлхэдэ, 1980 оной субботнигто 350 хүн хабаадажа, 1300 түхэриг мүнгэ табан жэлэй жасада оруулһан һаа, харин энэ жэлдэ бүхылөө 380 хүн хабаадажа, арбан нэгэдэхи табан жэлэй жасада 1520 түхэриг оруулха зорилготой. Тэдэнэр энэ үдэр 3100 түхэригэй хүдэлмэри хэхээр хараална.

Мүнөө энэ нютагайхид апрелиин 18-да хаана, ямар ажал хэхэ тухайгаа тодорхойлонхой. «Улаан субботын» үдэр совхозой хүдэлмэришэд 650—700 һургааг отолжо шэрэхэ, 150 кубометр түлеэ бэлдэхэ, ажахын малшад габшагайгаар ажаллажа, 13 центнер һу һаажа, гүрэндэ тушааха, 10 центнер мяха үйлэдбэрилхэ уялгатай. Инсэнгын дунда һургуули, участково больница, нютагай сельпо болон бусад эмхи зургаанууд мүн лэ энэ үдэр хэхэ юумээ тодорхойлоо.

Совхозой 60-аад хүн тосхоноо болбосон түхэлтэй болгохо, үйлсэ гудамжануудаа хамаха, сэбэрлэхэ, палисадник болон тарималь модонуудаа сагаадаха юм.

Үнгэрэгшэ субботын үдэр совхозой конторын, сельпогой, хүүгэдэй сад-яслиин хүдэлмэрилэгшэд, таряан ажалай цехэй ажалшад ажахынгаа хоёр полевой станай гэрнүүдые, хамтын байранууdые сагаадаһан, шэрдэһэн байна. Энэнь коммунис субботнигой тоодо орохо жэшээтэй.

Тус совхозой малшад болон таряашад арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ хараалһан түсэбүүдээ болзорһоо урид дүүргэхэ гэһэн үндэр уялга абанхай. Тэдэнэр энэ зорилгоёо бэелүүлхын түлөө шэнэ жэлэй түрүүшын үдэрһөө габшагайгаар ажаллажа, мартын 25-най мэдээгээр гүрэндэ худалдаха нэгэдэхи кварталай түсэбэй дүүргэлтые 100 процентдэ, мяхаар 122 процентдэ хүргэһэн байна.

Ингэжэ тус совхозой бүхы хүдэлмэришэд агуу багша В. И. Ленинэй түрэһөөр 111 жэлэй ойн хүндэлэлдэ зорюулжа, энэ үдэр коммунис ажалай жэшээ харуулха юм.

Д. ДОНДОКОВ.

Яруунын район.

СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨНЭЙ ЭРШЭ ҮЛАМ ШАНГАДХАХА

Бурят ороной ажалшад, бүхы совет арадтаяа хамта КПСС-эй XXVI съездын шиндхэбэринүүдые нэгэн һанаһанаар һайшаажа, халуунаар дэмжээд, туйлай ехэ политическэ ба ажалай дэбжэлтын оршон байдалда хүдэлжэ байна. Мүнөө үедэ республикымнай хүдэлмэришэн анги, интеллигенци, үргэн олонхо тарыашад болон арадай интеллигенци, үргэн олонхо гүн удхатай съездын материалнуудтай танилцаа ааураа, ажал хүдэлмэрээ шэнжэлэн хаража үзэнэ, ажалайнгоо нөөсэ, арга боломжонуудые элирүүлнэ. Тиигэжэ хамта, үзэл сурталай хүдэлмэри эрид һайжаруулан социалис мүрысөөнэй хүмүүжүүлхы үүргые дээнэ-үүлэн асуудалнуудта анхарал ехээр хандуулна. Эдэ үдэрнүүдтэ боложо үнгэрһэн, нэрлэбэл, Загарайн, Хяагтын, Тарбагатай-Байгалай, Хорнин районуудай партийна эдэбхитэй суглаанууд энээнние эли тодоор гэршэлэн харуулна. Эгээл энэ үедэ «Арбан нэгэдэхи табан жэлэй даалгаврууdые амжалтатайгаар дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхын тулөө Бүхэсоюзна социалис мүрысөөн тухай» КПСС-эй Төвүдэй, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй, ВЦСПС-эй, ВЛКСМ-эй ЦК-гай тогтоол гаража, ажалша хүн бүхэнэй дунда баяр улам бадаруулан, шэнэ ивалтануудта зорилгоолоо.

«СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨ ЭМХИДХЭЛГЫН ХЭМ ЗОРИЛГОТОЙ ҮРГЭХЭ, АЖАХЫ ЭРХИЛЭЛГЫН ОНОЛ ЗОРИГТОЙ ҮЛАМ НАРИЖУУЛАН ҺАЙЖАРУУЛАХ ХЭМЖЭЭНҮҮДТЭЙ ХОЛБООЕНЬ БАТАДХАХА, СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨНЭЙ ҺАЙН ҺАЙХАН ЗАНШАЛНУУДЫЕ ХӨГЖҮҮЛЭЖ БАЙХАДХАХА, АЖАЛША КОЛЛЕКТИВ БҮХЭНДЭ ЭДЭБХИТЭЙ ЗОХЕОН БАЙГУУЛХЫ ҮҮСХЭЛЭЙ, ТАЛАЙ ҺОРЕОН БА ХАНИ ЕҺООР ХАРИЛСАН ХАЛАЛСАЛГЫН, ДААҺАН ХЭРЭГЭИНГЭЭ ТҮЛӨӨ ҮЗЭР ХАРЮУСАЛГЫН МЭДЭРЭЛ, ДУТУУ ДУНДАРУУДТА, АЖАЛАЙ ЖУРАМ ЭБДЭЛГЭДЭ ЭБСЭШЭЛГӨӨР ХАНДАДАГ ЯБАДАЛ ХАНГАХА», — гэжэ тогтоол соо хэлэгдэнэ.

«АШАГ ҮРЭТЭЙГӨӨР, ЭРХИМ ШАНАРТАЙГААР ЗОХИОХОЛОО ХАЛАЛХАХА ГЭҺЭН УРЯА МҮРЫСӨӨНЭЙ ГУРИМ ЗОХИОХО ЕҺОТОЙ», — гэжэ тусхайлан тэмдэглэгдэнэ.

Энэ талаар хаража үзэхэдэ, манай республика дотор ажалшадай жэлүүдтэ бага бэшэ хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдэнэ. Тиигэжэ мүрысөөнэй түхэл маягынь, онол аргань ажалшадай. Жэшээнь, Ажалай Улаан Тугай орденто Улаан-Удын авиационно, СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ «Приборостроитель» заводуудта, Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ нарин сэмбын комбинадта болон бусад хэдэн предприятинуудта материальна ба моральна урмашуулгын ажалшадай хэрэглэгдэдэг болоһоной ашаар үргэнэй түсэб ба социалис уялганууд һараһаа нарада амжалтатайгаар ажалдаг. Эдэ коллективүүд туйлаһан амжалтаяа бүхэдэ арьбадхахын тула хүндэтэй ба харюусалгатай шэнэ ажалшадай баталан абаад, мүрысөөнэй тугые дээрэ үргэлжэлүүлэн абаха. Тодорхойлходо, Улаан-Удын Ленинскэ комсомолой 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ прибор бүтээлгын заводой коллектив энэ жэлэйнгээ түсэбые декабриин 30-дахи үүргэжэ, түсэбһөө гадуур оло мянган түхэригэй продукци бүтээхэ уялгатай. Тиихэдээ Гурэнэй шанарай тэмдэглэгдэ барааа бүтээн гаргалгые 23 процентэгэр дээшэлүүлэн, 3 зүйлэй шэнэ продукци үйлэдбэрилдэг болохо зорилготой. Мүн судна бүтээлгын ба шэлэй заводуудай коллективнууд нимэрхүү уялгануудые абаад, социалис мүрысөөнэй үргэнөөр дэлгэрүүлжэ байнхай.

Республикын колхоз болон совхозуудаар хүдөө ажалшадай ургамалнуудай үндэр баян ургаса абахын, нинтын ашаг шэмэ дээшэлүүлхын түлөө дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ хэзээ хэзээнэйхинһээ олон малшад ба механизаторнууд хабаадана. Үбэлэй үедэ ехэ мяха, һу гаргалгын түлөө тэмсэлэй эхи табиһан Яруунын, Баргажанай, Захаамнай малшад, шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлэй табарай тарилгые түгэс бэлэдхэлтэйгээр уггажа, үнгэргэсэ абаха оролдолго гаргажа байһан Бэшүүрэй, Кижингийн механизаторнууд үнгэрһэн үедэ муу бэшэ үрэ дүнтэй ажалые туйлаа. Эдэ районуудай олонхи ажахынууд һу, һүүлэй үйлэдбэрилгөөр нэгэдэхи кварталайнгаа түсэб боложо, ажалдаа ажалтатайгаар дүүргэжэ шадаа. Һүүлэй үедэ хүдөө нютагуудта боложо үнгэрһэн арадай ажалшадай түрүүшүүлэй слёт, зүблөөнүүдтэ хабаадагшад энэ жэлэй эхиндхэхэ зорилгонуудаа тодорхойлоод, дээшэлүүлэгдэн шэнэ уялгануудые абаба. Жэшээлхэдэ, Кабанскын районой һаалишад даажа байһан үнеэн бүриһөө гурбан тонна доошо бэшэ һу һааха гэһэн тэмсэл дэлгэрэн эхилээ. Инмэ һанн һайхан жэшээ баримтанууд хаанагүй бин. Манай түрүү луговодууд болон механизаторнууд ниитынгээ малда бардам хүрэхэ үбһэ тэ-бэлдэхын, баян ургасын найдамтай үндэһэ һуури тавиһан тула шармайн оролдожо захалаа. Мүнөө тэдэ-тарыалан сабшалангай үрэжэл дээшэлүүлхэ талаар тогтоогдоһон габшагай хоёр һараар хараалагдаһан зорилгуудаа бэелүүлжэ байна.

Бүхы баримтануудһаа харахада, манай республикэр социалис мүрысөөн үргэн дэлисэтэйгээр, үрэ дүнтэй үргэлдэрөөр дэлгэрнэ. Эндэ үнэн сэхэ, һэшхэл ехэ-дэй шэн габьяата ажалай бурьялжа, эдэбхи үүсхэл эрмэлзэл зоригжолой бадаржа байһанинь элитэ гэршэлэгдэнэ.

Эндэ сэхьень хэлэхэдэ, зарим тээ барилгын хэдэн үүдтэ, Загарайн районой XXI партсъездын нэрэмжэтэ Яруунын «Дружба» колхозуудта, Хяагтын районой Мухын, Хүдэринин совхозуудта болон бусад ажалшадта социалис мүрысөөн мүнөө сагай эрилтэдэ хаяжаар эмхидхэгдэнэгүй, дутуу дунданууд үшөөл байна. Тэрэнэй шалтагаан юуб гэхэдэ, олонхи соносхохо, үрэ дүнгынь сасуулха гэһэн мүрысөөнэй гол ёһо гурим тэндэ бэелүүлэгдэнэгүй, урмашуулгын хүсэтэ арга һулаар хэрэглэгдэнэ. Энээнтэй хамтадаа мүрысөөндэ илагшадые саг соонь материальна таатай урмашуулха асуудал мүн лэ ехэ удха шанартай зартаха эрхэгүйбди.

Социалис мүрысөөн — үргэн олонитые хүмүүжүүлхы процесс, хурса эзбсэг. Тэрэнние ашаг үрэтэйгөөр дэлгэрүүлэнэй, тэрээндэ ажалшадые олоор хабаадуулһанай ба хамтын һайн үрэ дүн туйлагдана. Ушар нимэнээ, Инсэнгынгоо социалис мүрысөөн тухай тогтоолой заабаринуудые бэелүүлэн, бин байгаа дутуу дунданууdаа гүйцэтгэхэ, ажалай эмхидхэл болон журам һайжаруулахадаа тон шухала хэрэг болоно. Иланганала мүрысөөнэй эмхидхэл нарижуулжа, хүн бүхэнэй эдэбхи үүсхэл эрмэлзэлтэйгээр бадаруулха ёһотойбди. Энэ талаар ажалшадтахи партийна, профсоюзай болон комсомолой организациинуудай урда харюусалгатай зорилгонууд тавиха. Нэн түрүүн, Бүхэсоюзна социалис мүрысөөн тухай тогтоол олонитэдэ, бүхы ажалшадта тайлбарилан тайлбарлаха хүдэлмэри ябуулагдаха зэргэтэй. Тиигээд саамжалагдана. Мүрысөөн эмхидхэлгын дүй дүршэл согсолхо, түгэлдэр арганууdые үргэнөөр тараaха, олоной эдэбхи ба бадаруулха хэмжээнүүд абтаха уялгатай. Социалистическэ мүрысөөнэй гол ёһо гурим — дүнгүүдынь гаргажа, ашаг дуулгаха, түрүү дүй дүршэл дэлгэрүүлхэ тухай ба хараaһаа агшам зуурашье алдаха эрхэгүйбди.

1981 оной, арбан нэгэдэхи табан жэлэй даабаринуудыньдань дүүргэхын, үлүүлэн дүүргэхын түлөө бүгэдэй социалис мүрысөөн үргэн дэлисэтэйгээр дэлгэрүүлэ.

РСФСР-эй Верховно Советэй Президиумэй УКАЗ

РСФСР-эй ГАБЬЯАТА ЗООТЕХНИК» ГЭҺЭН ХҮНДЭТЭ ЗҮҮХЭ ТЭМДЭГ БИН БОЛГОХО ТУХАЙ

РСФСР-эй Верховно Советэй Президиум нигэжэ шийдэбэ:

«РСФСР-эй габьяата зоотехник» гэһэн хүндэтэ нэрэ хүлгэлгэдэгдэн хүнүүдтэ зорюулжа, «РСФСР-эй габьяата зоотехник» гэһэн энгэртээ зүүхэ тэмдэг бин болгохо тухай шэнжыые батлаха, энэ тэмдэгые энгэрэйнгээ зүүн талада зүүхэ гэжэ тогтоохо.

Энэ Указай хэблэгдэхэнь урда тээ РСФСР-эй энэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн хүнүүдтэ «РСФСР-эй габьяата зоотехник» гэһэн энгэртээ зүүхэ тэмдэг барюулхые.

РСФСР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ М. ЯСНОВ.
РСФСР-эй Верховно Советэй Президиумэй Секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва, 1981 оной апрелиин 1.

ТАСС ШЭНЭ ҺОНИН

УДМУРТЫН ИСКУССТВО

Удмуртын АССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойдо зорюулагдажа, автономито республикын литературэ ба искусствын үдэрнүүд Москвада үнгэргэгдэжэ байна. Эдэ үдэрнүүд апрелиин 1-дэ Гүрэнэй түбэй концертнэ зал соо баярай оршон байдалда нээгдэбэ. Хизаарай уран һайханай искусствын уран бэлигтэнэй ба уран һайханай бүлгэмэн коллективүүдэй баярай концерт эндэ болоо.

Дуу, хатарай «Италмас» гэжэ ансамблиин, хүгжэмтэ солистнуудай, хоорой, театрай оркестрэй, арадай аман үгын зохёолой ансамбльнуудай уран бэлиг һайндэрэй программые шэмэглэһэн байна. Республикын пионернууд болон һурагшадай ордоной хүүгэдэй хатарай коллектив, Ижевскэ хүгжэмэй училищиин скрипачнуудай ансамбль, Воткинско П. И. Чайковскийн нэрэмжэтэ хүүгэдэй хүгжэмэй һургуулиин ансамбль зохёохы тоосоондо амжалта туйлаба. «Түрэл парти» гэһэн дуу гүйсэдхэлгөөр аха дүү арадай национальна соёлой һалбаран хүгжэлгые эли бодоор гэршэлэн энэ үдэшэ дүүрэбэ.

Нүхэд П. Н. Демичев, М. С. Соломенцев, КПСС-эй ЦК-гай Соёлой таһагые даагша В. Ф. Шауро, Удмуртын АССР-эй партийна ба совет организациинуудай хүтэлбэрилэгшэд концерт хараһан байна.

Апрелиин 12-то выставкын зал соо нээгдэһэн экспозиции москвагайхидые, ниислэл хотын айлшадые Удмуртын уран зурагай искусствата танилсуулна. Уран зураашад 500 гаран зохёол бүтээлээ эндэ табинхай.

Удмуртын хүгжэмэй концерт Композиторнуудай бүхэсоюзна байшан соо болобо.

Литературэ ба искусствын үдэрнүүдтэ хабаадагшад «Калибр» гэжэ инструментальна заводой коллективтэ айлшалба. Искусствын уран бэлигтэнэй концерт эндэ болоо. «Удмуртын уран бэлигтэн», «Совет урал» гэһэн ниислэл хотын кинотеатрнуудта харуулагдана.

(ТАСС).

КОЛХОЗУУДАЙ ХОЙШОЛУУЛАШАГҮЙ ШУХАЛА ЗОРИЛГОНУУД

Продукци үйлэдбэрилгын жэлэй дүндуур хэмжээе 12—14 процентэгэр дээшэлүүлхэ гэжэ ороноймнай хүдөөгэй ажалшадай арбан нэгэдэхи табан жэлдэ бэелүүлхэ гол зорилгонуудай нэгэниинь болоно. Энэ һалбарине индустриин үндэһэ һуури дээрэ табиһанай, эрдэм наукын, түрүү дүй дүршэлэй туйлалтануудые нэбтэрүүлһэнэй ашаар эдэ зорилгонуудые бэелүүлхээр түсэблэгдэнэ.

Колхозуудай союзна совет заседани апрелиин 2-то Москвада боложо, КПСС-эй XXVI съездын шиндхэбэринүүдэй, нухэр Л. И. Брежневэй хэһэн элидхэл дотор найруулагдаһан зааба-ринуудай, тобшололнуудай үндэһөөр Колхозуудай совет-дуудэй ба колхозно тарыашадай бэелүүлхэ зорилгонуудые зүбшэн хэлсэбэ.

Колхозуудай союзна совет-дэй түрүүлэгшэ, СССР-эй хүдөө ажахын министр В. К. Месяц элидхэл хэ. Арбадахи табан жэлэй үедэ һалбарине хүгжөөлгэдэ толорхой амжалтанууд түйлагдаа гэжэ элидхэлшэ, мүн үгэ хэлэһэн хүнүүд тэмдэглээ. Жэлдээ дунда зэргээр 205 миллион тонно таряан хүрэагдаһан байна. Хлопок, овощ, виноград ургуулагшад иланганя һайнаар хүдэлбэ. Һу, үндэгэ болон фермэнүүдэй бусад продукци гүрэндэ хуталгаа дээшэлүүлэгдэ.

Гэбэшье һалбарине хүтөөлгын энэ хэмжээн ороной хүн зоной үлам ургажа байгаа эрилтэнүудые үшөөл хүсэд дүүрэнээр ханагажа шаданагүй. Үшөөл олохон колхозуудта газар таряалан элдүүрилгэ хангалтагүй байһаар. Техникэ, минеральна үтэгжүүлгэнүүд, шанаржуулан һайжаруулагдаһан газар ашаг үрэ багатайгаар хэрэглэгдэнэ. Ажалай бүтээсэ удаанаар дээшэлүүлэгдэнэ, продукциин ү гэгдэл үшөөл ехэ. Колхозно үйлэдбэриин ашаг үрэ доошолоо.

Эдэ дутуу дунданууdые усадхаха хэмжээнүүдые Колхозуудай союзна совет хараалба. Хүдөөгэй ажалшадай ажаһуудал ба ажалай эрхэ байдалые һайжаруулха талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ байна.

КПСС-эй ЦК-гай Хүдөө ажахын таһагые даагша В. А. Карлов Колхозуудай союзна соведэй заседаниин хүдэлмэридэ хабаадаба.

(ТАСС).

КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө

ШИИДХЭГДЭХЭ АСУУДАЛ ОЛОН

Газарай хүрьһэнэй үрэжэл һайжаруулха, ургасыень эрид дээшэлүүлхэ гээшэ хүдөө ажахые бүхыдэнь хурданаар хүргөөхэ гол шухала эрхэ нүхэсэлнүүдэй нэгэн болоно гэжэ партийн түүхэтэ XXVI съездын шиидхэбэринүүд соо онсолон заагданхай.

Энэшье хүдөө ажахыда хүдэлжэ байһан хүн бүхэндэ һайн ойлгогдоно. Гүрэнһөө үгтэһэн ехэ мүнгэ зөөрине, машина, техникые, үтэгжүүлгые ашаг үрэ ехэтэйгээр хэрэглэн, эрдэм наукын, түрүү дүй дүршэлэй туйлалта үргэнөөр нэбтэрүүлжэ, газартаа бодото эзэн ёноор хандажа хүдэлбэл, бидэ бүхы үйлэдбэрээ амжалтатайгаар хүргөөхэ, арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэбые нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэ байнабди.

Иигээд ерэхдээ, ямаршье нютагай, районой эрхэ байдалда ажахы бүхэнэй урдаа хараха, «бөөмэйлхэ» юумэн газар болоно.

Тиинһээ тиитэрээ үрэжэлтэй баян тарялан, сабшалангаар бага, ехэнхидээ тайга, хада хабшал соогуур уйтан газартай Захааминай районой эрхэ байдалда гектар бүриһөө шадаал һаа, ехэ ургаса абахын түлөө ороолдохо гээшэ шиидхэхы удха шанартай. Юуб гэхэдэ, энэмнай гол түлэб мал ажал эрхилдэг манай ажахынуудта амин шухала асуудал болоно.

Һүүлэй хэдэн табан жэлэй туршада сабшалан һайжаруулха талаар район дотор бага бэшэ хүдэлмэри хэгдэнэ. Мүн тэрэнһээнь муу бэшэ үрэ дүншье туйлагдана гэжэ хэлэхээр.

Энэн тухай хэдэн тоо, баримта дурдая. Ажахынуудта арбан жэл соо хамта 10 мянган гектар сабшалан үндэнөөрөө һайжаруулагдажа, олон жэлэй ногоон тариргдаа. Энэ совхозуудай бүхы сабшалангай 41 процентнь болоно. Тэд тэрэмнай бүхыдөө абтадаг үбһэнэй хахадһаа ехыень үгэнэ ха юм. Ондоогоор хэлбэл, һайжаруулагдаһан сабшалангай ургаса ямаршье жэлдэ гектарай 18—20 центнерһээ доошо ороногүй. Харин Харацайн, Ёнгорбойн, Дүтэлүүрэй совхозуудай зарим һайн сабшалан дээрэһээнь гектарай 25—30 центнер үбһэн абтадаг.

Урдань муу ургасатай байһан газарые үндэнөөрнь һайжаруулжа, тэндэ үтэгжүүлгэ оруулаад. уһалаад байхада, али тухай ашаг байһанние Дүтэлүүрэй совхозой үнинэй худэлмэрилэгшэ Г. Г. Цыдыповэй хүтэлбэрилдэг отрядай дүй дүршэл элитээр гэршэлэн харуулна. Нёдондо тэрэ һайжаруулагдаһан сабшалангайнгаа гектар бүриһөө 28—32 центнер үбһэ хурлажа абаа. Тус ажахы хэдэн жэлэй туршада олон жэлэй ногооной үрэһэ ургуулжа абадаг болонхой.

Энэзнтэй дашарамдуулан, нэгэ нимэ ажагалата хэхээр. Манай районой ажахынуудта олон жэлэй залаата ногооной үрэһэн ямала горитой суглуулагдана, харин бобово ногооной үрэһэн тон хомор. Тэрэнэй үрэһэн ганса шье манай эндэ бэшэ, бүхы республика дотор олдодоггүй. Үнэндөө, бобово ногоо ехээр таридаг болоо һаа, малаа шухала бодосо—белок элбэгтэй тэжээлээр һайса хангаха һэмди.

Эдэ жэлнүүдтэ минеральна үндэһэ баримтатай, манай эндэхи нютагуудай эрхэ байдалда тааруу, үсөөн политой севооборот нэбтэрүүлхэ, үтэгжүүлгые наринаар, ашаг үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ, газар хэрэгсэлынь миил 24 процент хангагдаа.

Ажахынуудтамнай машина, техникэ жэл ерэхэ бүри олон боложо байна. Хэрбээ табан жэлэй саана совхозуудта худэлжэ байһан хүн бүхэндэ хамаг техникэ, электрын эльшэ хүсые хубаахада 13 мориной хүсэн хүртэдэг һаа, мүнөө тэрэнь 24 мориной хүсэндэ хүрөө. Тэрэшэлэн район дотор худөө ажахыда үгтэһэн капитальна һомололгын мүнгэ зөөри 12 процентээр ехэ болоо.

Эдэ бүгэдые юундэ дурданабши гэхэдэ, ажахынуудай газарай үрэжэл һайжаруулха, ургасыень дээшэлүүлхэ талаар ямала ехэ арга боломожотой, хүсэтэйшье боложо байна. Имагтал энээнэй ашаар, мүн эмхидхэлэй горитой худэлмэри хэнэнэй, ашаар район эдэ жэлнүүдтэ хартаабха, овощ, малай тэжээл урдынхиһаа һурааргүй ехээр абадаг болоо. Тиигэбэшье ороохо тарялан, шэмэтэ тэжээл үшөөл багa абтана. Энээнһээ боложо, адууһа малнай үбһэ тэжээлээр миил 45—50 процент хангагдана.

КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, районой совхозууд, худөө ажахын бусад предприятинууд газараа, машина, техникээ, үрэнһөө үгтэһэн үтэгжүүлгые, үрэнэ хүрэнгые ашаг үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ, илангаяа агрономическа болон инженернэ албые гуримшуулха болоно.

Түбхын түрүүн научна үндэһэ баримтатай, манай эндэхи нютагуудай эрхэ байдалда тааруу, үсөөн политой севооборот нэбтэрүүлхэ, үтэгжүүлгые наринаар, ашаг үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ, газар үтэгжүүлгэ яһала ехээр үгтэдэг боложо байбашье, тэрэмнай үшөөл багадана. Арбадахи табан жэлдэ районой ажахынууд жэлдэ дунда зэргээр оройдоод 2,5 мянган тонно үтэгжүүлгэ абаа гэхэ гү, али тарялангай культурые дээшэлүүлхэ ёнотой болонобди. Хэрбээ мүнөө тарялангай 15 процентнь сэбэр паар болодог һаа, тэрэниие 22—25 процентдэ хүргэхэ, малай тэжээлдэ орохо таряа, тэжээлэй ургамалнуудые ехээр тариха зэргэтэйбди.

Тиигэжэ 1981—1985 онуудта жэлдээ дунда зэргээр 89 мянган центнер таряа (урда табан жэлэйхинээ 27 мянган центнерээр ехэ), мүн 12 мянган центнер хартаабха, 300 мянган центнер үбһэ (урдынхиһаа 33 мянган центнерээр ехэ) бэлэдхэдэг болохо зорилго табигдана.

Хараалһан юумэсэ бүхыдэнь гансал өөһэдын хүсөөр бэелүүлжэ, үшөөл шадаха байнабди. Энэ талаар республикын Худөө ажахын болон Мелиорацийн, уһанай ажахын министерствэнүүд, тусхайта нэгэдэлнүүд манда бодото туһаламжа үзүүлхэ ааб за гэжэ һанагдана. Жэшээлхэдэ, ажахын доторойхи газарай хубаарилые хубилгажа, тэрэнэй ёноор севооборот шэнээр зохёоходомнай туһалха хэрэгтэй болоод байна. Буряадай худөө ажахын туршалгын станцийн, агрохимлабораторийн болон бусадшье научна эмхи зургааануудай худэлмэрилэгшэд манай эндэ ехэ ябадаггүй, худэлмэридэмнай ёнотой туһаламжа үзүүлдэгүй гэхэдэ алдуугүй.

Районой ажахынуудта минеральна үтэгжүүлгэ үшөөл багаар үгтэнэ гэжэ дээрэ хэлээ һэмди. Жэшээнь, нёдондо түсэбөөр хараалагдаһанһаа мянган тонноор бага үтэгжүүлгэ үгтөө. Энээнһээ гадна, үтэгжүүлгэ хадагалха склад эндэ үгы дээрэһээ тэрэнэй шанар муудана. Ороохо тарялангай, үбһэ ногооной үндэр баян ургаса абадаг болохын тула гектар бүхэндэ 3—4 центнер үтэгжүүлгэ оруулха хэрэгтэй. Харин нёдондо район доторнай газарай гектар бүридэ 90 килограмм үтэгжүүлгэ хүртөө юм. Мүн манай ажахынуудта нилээд ехэ аргал шэбхын малда дэбдихэ хохир болгогдодог дээрэһээ энэ үтэгжүүлгэ тарялан, сабшаланда үшөөл бага гаргагдана.

Байгша онһоо эхилжэ, тарялангай газарта, сабшаланда шэбхэ ехээр гаргаха, тэрэнние минеральна үтэгжүүлгэтэй зүбөөр холижо оруулдаг болохо зорилготойбди. Гэбэшье хаана, ямар газарта хэды шэнээн, ямар үтэгжүүлгэ оруулаа һаа ашаг тай байхаб гэжэ ажахы бүхэндэ тодорхойлхо. шэнжэлхэ ушартай. Тиимэһээ манда агрохимлаборатори, Буряадай «Сельхозхимия» нэгэдэл ехэ туһаламжа үзүүлхэ зэргэтэй. Тэрэшэлэн ажахынуудтамнай минеральна үтэгжүүлгые локальна аргаар оруулха тусхай техникэ олон хэрэгтэй болоно.

Ороохо тарялангай, тэжээлэй ургамалнуудай үндэр баян ургаса абахын тула һайн шанартай үрэһэ бэлдэхэ шухала байһаниинь хэндэшье мэдэгдэнэ. Гэбэшье ажахынуудта тарялангай сортнууд саг соогоо шэнэлэгдэнэгүй. Юуб гэхэдэ, манда нютагжаһан һайн сортын дээдэ шанартай репродукцийн үрэһэн үгтэнэгүй ха юм. Энэ асуудалые баһал түргэн шиидхэхээр болоо.

Хабарай тарилгын, ургаса хурялгын, хурялгын худэлмэрние түргэнөөр, һайн шанартайгаар дүүргэжэ шадабал, элбэг ехэ ургаса абтаха байһаниинь элитэ. Тиимэһээ бүхы техникые һайнаар заһабарилжа, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэхэ хэрэгтэй. Тэд районой нэгэшье ажахыда трактор, машина заһабарилха тусхай һайн база үгы. Тэрэмнай ехэнхидээ муухан, саг зуураар түхеэрэгдэнэн байрануудта заһабарилагдадаг. Энээнһээл боложо, техникэ ханглатагүй муугаар бэлдэгдэнэ, халаан бүхэнэйнь бүтээсэ бага байна. Госкомсельхозтехникын районой нэгэдэл ажахынуудай трактор, машинануудыг байрадэрэнь техническэ харууһа хэдэг болохо тушаа анхарал ёнооор хандуулнагүй. Дээрэ хэлэгдэнэн шалтагаанууднаа боложо, совхозуудта хабарай тарилгада худэлхэ техникэ заһабарилха худэлмэри мүнөө унжагайруулагдана.

Бүхы дутагдалнуудаа хамтынгаа хүсөөр түргэн усадхажа, худэлмэриин шанарые эрид һайжаруулан, тарялан, сабшалангай ургаса ехээр дээшэлүүлхэ, энээнэй үндэнөөр адууһа малнаа ашаг шэмэ элбэгээр абахэ, тэрэниие гүрэндэ худалдаха түсэб, даабариие амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө ажахынуудай тэмсэхэ байна.

А. ШОНЬКИН,
Захааминай райгүйсэдкомой худөө ажахын управленийн ахамад агроном.

Ашаг үрэ, шанар, дэлиг-мүнөөдэрэй эрилтэ

ХОЁР АЖАХЫ— ХОЁР ОНДОО ДҮҺ

I. НЭГЭ АЛХАМ ХОЙНО

«Ороохо таряа, мяха, һүү болон бусад продукци... үнэгүйөөр үйлэдбэрилхэ гээшэ мүрысөөнэй экономическа гол зорилго болоно. Тинхэдээ юу хэһэнэй ашаг... рим нэгэ ажахынууд урагшаа гарааб, ямар тодо... шалтагаанпаа нүгөөдүүлнь хуушан хэмжээндэ... гурбадахинь яахадаа гэгдэлдэ ороб гэжэ мэдэхэ... ла» —гэжэ нүхэр Л. И. Брежнев КПСС-эй ЦК-... 1978 оной июлийн Пленум дээрэ элидхэл хэхэдэ... со анхарал хандуулаа һэн.

Хүршэ «Дружба» колхозыньшье недондо тарялан, сабшалан дээрэһээ баһал муу бэшэ ургаса хуряагаа. Жэшээлхэдэ, бүхы 2 мянга шахуу гектар газарайнга гектар бүхэнһөөнь дунда зэргээр 12,2 центнер ороохо суглуулжа абаа. Тиигэжэ өөһэдынгөө үбһэ тэжээлээр адууһа малаа ядамаргүй хооллуулжа, үбэлэй хүйтэниие үнгэргэбэ.

Гэхэтэй хамта нэгэл адли эрхэ байдалда, зэргэлжэ байһан газартай ажахынуудай тарялайнь ургаса яахадаа иимэ илгаатай байгааб гэжэ асуухаар.

Энээндэ хэдэн тайлбари бии. «Юбилейный» совхоз нёдондо ороохото ургамалнуудые тариха бүхы 5,7 мянган гектар газарайнгаа өөрөөхидэ минеральна үтэгжүүлгэ оруулаа һэн. Тэрэнээ миил поли дээгүүр сасаагүй, харин тусхай туково сеялкэнүүдые хэрэглэжэ, үрэнэ тарихынгаа урда гектарай 25—30 килограмм холимол үтэгжүүлгэ хүрьһэ руу, үрэнэнэй байха газарһаа доогуур оруулаа. Энэнь зунай тэн багаар ороһон хура бороохоо хойшо тарялангай ургасада өөрөөн шэмэ үгөө бшуу. Хоёрдохёор, совхозойхид газараа хахалхадаа, плугай анзаһануудай урда заатагүй хутага хэзэ ябаха, эгээл таатай гүнэзыдэ хахалха гээшье ёнотой хуули болгонхой. Бүхы паараа хоёр дахин хахалхаһаа гадна, тэрээн дээгүүрээ хүндэлэн ехэ мухарюулга шэрэжэ, хүрьһэнэйнь дээрэхиие һайнаар тэгшэлдэг, нягтаруулдаг. Энээнэйнь ашаар үрэнэн, үтэгжүүлгэшье нэгэ жэгдэ гүнэзыдэ оруулдагдана, ургаса хуряахадашье һайн байна. Үрэнэ хүрэнгээ оролдосотойгоор бэлдэнэ.

Бүхы дээрээ эндэ газар тарялангай культура нүгөөдэ ажахынхиһаа дээшээ байна гэжэ хэлэхээр. Ушарынь юуб гэхэдэ, дүршэлтэй бэрхэ мэргэжэлтэ П. Г. Виноградов энэ совхоздо ахамад агрономоор олон жэлдэ таһалгаряагүй худэлжэ байна ха юм.

Харин «Дружба» колхозодо гансахан һүүлэй хоёр жэлдэ ахамад агрономынь гурба дахин һэлгээ. Залуу мэргэжэлтэ Б. С. Цыренов эндэ ороидоол үнгэрэгшэ намарһаа хойшо худэлнэ. Тиимэһээ газар тарялан эрхилхэ талаар ажахыда бии байһан дутагдалнуудтушгаа тэрэниие эммэлхэншье бэрхэтэй.

Шиигнойто элбэгтэй жэлдэ минеральна үтэгжүүлгые газарта зүбаор оруулаад байхада, ургасынь али тухай ехээр дээшэгдэгыо хүршэ ажахынь дүй дүршэл гэршэлнэ. Мужыхынхид нёдондо тарялан, сабшалан дээрээ хамта 1915 тонно минеральна үтэгжүүлгэ оруулха, байһан аад, оройдоол 740 тонно оруулаа. Тэрэньшье ехэнхидээ үналагдадаг сабшалан дээрэ тараагдаа. Иигээд ерэхдээ, тарялангай газарта минеральна үтэгжүүлгэ мүртэй оруулагдаагүй бшуу. Илангаяа сэбэр паарые хаһа сагтань һайнаар элдүүрилээд, минеральна үтэгжүүлгэ зүбаор оруулаад байхада, ургасын эрид дээшэлхэ байһаниие үнгэрэгшэ жэлэй иимэ жэшээ элитээр харуулна. Колхозодо 172 гектар сэбэр паар хаһа сагтаа хоёр дахин хахалагдажа. хабар лущени хэгдээд, минеральна үтэгжүүлгэ хүсэд нормоор оруулагдаһан, үрэнэншье һайнаар таригдаһан юм. Тэндэнэнь гектарай 22,5 центнер шэниисэ абтаа. Үнэндөө, эндэхид сэбэр паарые зунай тэн болотор хоёрлон хахалхын ороондо, тэрэнэ... орой болотор элдүүр... буртаг ногоондо дарь... Үнгэрһэн жэлдэ 1800 гектар... намарай паар хахалха... рэнэйнгээ оройдоол 400... тарыень хахалаа.

Эдэ бүгэдэнөө болоно... дэхид тарялангай... эрид дээшэлүүлхэ өөхэ... боломжые алдаа. Ур... гандуу жэлдэ тарялангай... тар бүриһөө — минеральна... нер ургаса хуряагаа. Х... хуршэнэрынь баһал ... муушье һаа, эдэнэрэ... дахин ехэ таряа абаа бу...

Газар тарялангай ... рын, хэрэгтэдэг агротехн... ямар байһые эдэ барим... харуулна.

«Дружба» колхозодо ... дадаг сабшалан яһала... Эгээтэ, Удэ голнуудһаа ... баг ханаабаар гаргажа, ... лүүр станцийа түхэрэн ... худэлгэжэ, хамта 1000 ... гаран гектар газарыа ... упалаад, ямаршье ... сагта тэндэнэ эльдэб ... са абаха аргатай. Тэд ... сабшалангайнь ургаса ... бага байна. Нёдондо ... роотой һайн жэлдэшье ... бүриһөө дунда зэргээр ... 10,7 центнер үбһэ абаа. ... жаруулагдаһан, олон жэл... гоо тариһан сабшалан... ургаса бүришье бага, ... 7 центнертэ хүрөө. Харин ... шэ «Юбилейный» совхозо... уһалагдадаг сабшалангаа... багашье һаа, олон жэлэ... гоо тариһан газарһаа ... гектарай 14,1 центнер ... абаа юм.

— Сабшалангай ургаса... га байхадаа, тэрэниие ... үтэгжүүлхэ хэрэгтэ... гаргаша харюулгаданаг... гэрэнэ жэлдэ өөнэдэн ... дээрэ бэлэдхэнэ үбэ... центнер бүхэнэй өөрынь ... сэн түсэбэй ёноор, 4 ... тэ байха аад, аяар 11 ... түхэригтэ болоо. Сабш... даа, илангаяа, уһалагдад... зартаа шэбхэ ехээр зөөд... неральна үтэгжүүлгэ зүб... оруулдаг болоогүй, хуряа... жаруулха худэлмэри ... ябуулаагүй сагтаа үбһэ ... абажа шадахагүйбди. ... тэжээлэл бэлэдхэхэ тусхай ... даһан томо бригада эмхи... саг ерээ. Манда ЛМО ... рэтэй, тезд тэрэмнайшье ... хэреэн жэлдэ худэлхэ... — гэжэ колхозой мелиора... Д. Ц. Сандакдоржиев хэлэ...

Бүхыдөө эдэ хоёр ажа... алинданьшье сабшаланга... жэл дээшэлүүлхэ, илан... тэндээ наг шэбхэ һайса... гаха талаар мүртэй юумэ... нэгүй гэжэ сэхэ хэлэхээр. ... шье жэлэй тоо мэдэ... харахада, тэдэнэр газ... шэбхэ зөөхэ түсэбөө ... шье дүүргээгүй байна.

Мужыхын колхоз энэ ... хабарайнгаа тарилгадв ... шээр бэлдэжэ байна. ... соогоо эгээн түүрүлэн, ... тор, машинануудаа зарим... жа, бэлэн болгоо. Тарилг... хүсэд хүрэхэ үрэнэ ... тэрэнээ гол түлэб ... шанарта хүргөө. Мүнөө ... гын ороохые нара ... гаргаад, шанаржуулжа ...

Шэнэ табан жэлэй түрүү... хабарай тарилгые ... үнгэргэжэ, агротехникы... рүү онол арганууды... лэн, үндэр баян ургаса... ха, энэ талаар хүршэнэ... сэхэ, ахижа гарахын ... дэхид бүхы юумэ хэхэ... гэжэ найдагдана.

М. НАМЖИЛ...
манай тусгай ...
(Түгэсхэлынь удаадахи ... толилогдохо).

ДЕЛЕГАДАЙ УУЛЗАЛГАНУУД

КПСС-эй XXVI съездын делегат, «Татарский ключ» карьероуправлениин жолоошодой бригадир П. И. Базыкин Хориин районой ажалшадтай уулзаба. Нэн түрүүн тэрэ партийно-ажахын эдэбхитэдэй һургуулида ябагшадай урда үгэ хэлээ. Удаань Хориин совхозой Аалганай отделениин ажалшадтай уулзаһан, съездын худэлмэри тухай тон һонирхолтойгоор хөөрэжэ, сэдьхэлэйнгээ дурсалгануудые хубаалдаба.

Үдэшэлэн районой түбтэ ажаһуудаг хүн зонтой уулзажа, олон тоото асуудалнуудта харюусаа. Анаагай совхозой һүүһалиин фермын малшад делегадые хани халуунаар угтан абаба. Делегат ажалайнгаа амжалтын арга нүхэсэл, саашахи хараа зорилгонууд тухай хөөрэһэн, һаалишадай ажал худэлмэрэгэр һонирхоһон байна.

Гурбадахи үдэртэнь П. И. Базыкин Хандагайн леспромхозой Нарынай пунктын модошодто айлшалһан байна.

Ашатай туһатай уулзалгада хабаадалсагшад съездын делегадта халуун баяр хүргэжэ үдэшөө.

П. ЦЫДЫПОВА.

СЪЕЗДЫН МАТЕРИАЛНУУДТАЙ ТАНИЛСАНА

КПСС-эй XXVI съездын документнүүдэй удхые хүн зондо тайлбарилан ойлгуулхын тула Улаан-Үдын районой партийна организацинуудта эмхидхэлэй ехэ худэлмэри ябуулагдажа байнхай. КПСС-эй райкомдо партийна эхин организацинуудай секретарьнарай, үзэл сурталай худэлмэри ябуулдаг эдэбхитэдэй семинар үнгэргэдөө. Тиихэдэ соёлой, киносетиин, арадай элүүрые хамгаалгын, арадай гэгээрэлэй эмхи зургааануудай худэлмэрилэгшэдэй хабаадалгатай зүблөөн болоһон байна.

Тиигэжэ партийн XXVI съездын шиидхэбэринүүдые, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй съезд дээрэ хэһэн тоосоото элидхэл соо табигдаһан зорилгонуудые бэелүүлхэ тэмсэлдэ олонийтые элсүүхэ, ажал хэрэгыень улам эдэбхижүүлхэ талаар партийна организацинуудай, соёл гэгээрэлэй эмхи зургааануудай ойрын сагта бэелүүлхэ зорилгонууд тодорхойлогдоо.

А. НАГАСЛАЕВ.

Олон жэлэй турша соо габшагай һайнаар худэлжэ ябаһан С. Г. Намтаева хэдэн медальда, арбаад Хүндэлэлэй грамотада, баяр баясхаланда хүртэһэн юм. Тэрэ В. И. Ленинэй ойн баярай медаляар, ВДНХ-гай бронзо медаляар шагнагданхай. 1980 оной социалис мүрысөөнэй дүнгөөр тэрэ «Районой эрхим тугалшан» гэһэн нэрэ зэргэдэ дахинаа хүртэбэ.

Байгша оной февраль һара соо Хяагта хотодо районой арадай ажахын түрүүшүүлэй суглаан болоо һэн. Тэндэ КПСС-эй Хяагтын райкомой нэгэдэхи секретарь К. Д. Лубсандоржиев тугалшан С. Г. Намтаевада баяр ёнололой оршон байдалда ВДНХ-гай бронзо медаль барюулаа. Мүнөө Сэндэма Гомбоевна туйлаһан амжалтаяа улам арьбадхахын тула эсэхэ сусахые мэдэнгүй худэлжэ ябаһаар.

Е. СУРМАЧ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: С. Г. Намтаева.

Авторай фото.

Хяагтын райондо тугалшан Сэндэма Гомбоевна Намтаевае мэдэхэгүй хүн үгы шахуу. Тэрэ арбадахи табан жэлэйнгээ даабариие дүрбэн жэл соо дүүргэжэ, хаража байһан тугалнуудайнгаа шэгнүүрые 524 центнертэ хүргэһэн байна. Энэнь түсэбөөр хараалагдаһанһаа 200 центнерээр үлүү ехэ болоно. Сүүдхын дунда зэргээр шэгнүүрынь 804 граммаар нэмээ гэхэ гү, али энэнь район соогоо эгээн эрхим дүн болоо юм.

АГИТАТОРНУУД, ПОЛИТИНФОРМАТОРНУУДТА ТУҺАЛАМЖА

АРАД ЗОНОЙ ГОЛ АША ТУҺАДА ХАРЮУСАН

Манай орон өөрынгөө шэнэ шатада —арбан нэгэдэхи табан жэлдэ бата найдамтай дабшасаар хүрэжэ ерэһэн байна. Энэ табан жэл хүргэлтэ түгэс социализмын социально-экономическа олон янзын асуудалнуудые шиидхэхэ зам дээрэ шухала шата болохо юм. КПСС-эй XXVI съездын документнүүд ба материалнуудые мүнөө дахин дахин уншажа байхадаа, тиимэ байһандань сохом лэ этигэнэбди.

Нягта жагсаалай ба нэгэн адли һаналай, бүтэмжэтэй һайн ба зохёохы шэнжын оршон байдалда үнгэрһэн XXVI съезд хадаа совет хүнүүдэй материальна болон оюун бодолой эрилтэнүүдые үлэмжэ дүүрэнээр хангалгын аша түһада үйлэдбэриие бүри эршэмтэйгээр хүргөөхэ, мүн ажабайдалай социалис ёһо гуримые нарижуулан һайжаруулха гэһэн партийн бэелүүлжэ байгаа хараа бодолые дам батадхаа, улам хүргөөгөө бшуу. Арад зоной һүүдал байдал дам саашадань һайжаруулха хэрэгтэ экономикые шууд сэхээр шэглүүлхэ гээшэ үшөөр байдалһаа дулдыдаһан ямар нэгэн һанаашалгануудһаа, нүхэсэл шалтагаануудһаа эхи үндэһэтэй бэшэ юм. Энэ шэглэл социалис үйлэдбэриин гол онсо илгаае тодоруулан харуулна. Ушарынь гэхэдэ, манай ажахын бүхы хүргэлтэ арад зоной аша түһада шууд сэхэ зорюулагданхай ха юм. «Тодорхой хүн тухай, тэрэнэй эрилтэнүүд ба хэрэглэмжэнүүд тухай тодорхой анхарал ороолдоло гаргаха гээшэ партийн экономическа политикын эхин ба эсэсэй шата мөн», —гэжэ съезд дээрэ нүхэр Л. И. Брежнев хэлээ бэлэй.

Энэ экономическа политика юһэдэхи ба арбадахи табан жэлнүүдэй үедэ шалгалта гараһан байна. Парти хадаа наяад онуудташье тэрэниие хүтэлбэри болгохо юм.

I.

Үнгэрһэн арбан жэл хадаа ниитын үйлэдбэриин ашаг үрэ болон бүхы худэлмэриин шанар дээшэлүүлхын түлөө нэтэрүү шанга тэмсэлэй үе болон ороноймнай ажахын түүхэдэ орохонь гээшэ. Энэ талаар горитой юумэн хэгдээ. Имагтал нэгэ хэды тоонуудые дурдахада иимэ. 1980 оной эсэс багта үйлэдбэриин гол фонднууд 1.149 миллиард түхэриг болоо. Арбан жэлэй турша соо эдэ фонднууд өөр дахинһаа үлүүгээр дээшэлээ. Түлишын-энергетическэ комплекс түгэлдэр хүсэтэйгөөр хүргөө. Экономикын үндэһэ һүүри бологшо хүндэ промышленностийн тогтууритай ургалта туйлагдаа. Съезд дээрэ тэмдэглэгдэнэй ёноор, үйлэдбэриин хэрэгсэлнүүдые бүтээн гаргалга далаад онуудта энээнэй урда тээхи хорин жэлэйхиин тухай хэмжээгээр ургаһан байна.

Худөө ажахыда тоогой ба шанарай талаар нилээд горитой дабшалта хэгдээ. Энээнэй урда тээхи арбан жэлэйхитэй сасуулбал, экономикын аграрна сектортэ капитальна һомололгые 2,3 дахин ехэ болгоһон ушар химизацилгые, газар тарялан ба мал ажалые комплексноор оньһожоруулга ба индустрижүүлгые нилээд өөрөөр шангадхаха арга олгоо һэн. Тэрэнэй эсэстэ продукциин хэмжээн ехэ болоо —нэгэ гектар дээрэ тоолон гаргахада, 1,3 дахин дээшэлээ бшуу. Худөө ажахын ехэ тогтууритай байха ябадал хангагдаа: арбадахи табан жэлдэ сагай уларилай гол түлэб таарамжагүй байгаашье һаань, жэл бүри дунда зэргээр ороохо таряа суглуулга анха түрүүшынхээ 205 миллион тоннодо хүрөө бэлэй. Жэлдээ дунда зэргээр хлопок ургуулан абалга 1 миллион тоннохоо үлүүгээр ехэ болоо.

Далаад онуудта ба арбадахи табан жэлдэ ороной арадай ажахые хүгжөөлгэдэ туйлагдаһан эдэ, мүн бусадшье томо амжалтануудаа ажалшадай ажабайдалай материальна болон соёлой хэм хэмжээе дэбкэхэ үргэн ехэ программые дүүргэхын тулада үндэһэ һүүри табижа үгөө. Арбан жэлэй турша соо салин хүлһэ, пенси, тэдхэмжэ гэхэ мэтые дээшэлүүлхэ туша ниитэ гүрэнэй хэмжээ ябуулганууды бэелүүлхэ хэрэгтэ 32 миллиард түхэриг зорюулагдаһан байгаа. Арадай ажахын али бүхы һалбаринуудта худалжэ, дундуур эргэн түлөөһэ абадаг худэлмэришэд ба алба хаагшадай доодо эргын салин хүлһэн, түлбэри ба түлөөһэн ехэ болгогдоо. Һара буриин дунда эргын салин хүлһэн 1980 ондо 168 түхэриг өөрөөн улэһэн байна. Тэрэ хадаа 1970 онойхитой сасуулбал, 1,4 дахин дээшэлээ юм. Тиихэдэ колхознигуудай ажалай түлөөһэн бүри эршэ дэлисэтэйгээр ехэ болоһон байна.

Иимэ түйлалтын амжагдаһаниие тэмдэглэлтэй: арбан жэлэй хугасаа соо хэрэглэмжын ниитын фондһоо түлэгдэдэг түлбэринүүд ба хүнгэлэлтэнүүд хоёр дахин шахуу ехэ болоо. Энэ хадаа бодото дээрээ совет хүнүүдтэ юу үгөө гээшэб? Өөһэдөөшье бодомжолоод үзыт даа: хэрбээ 1970 ондо улад ороной хүн бүхэндэ 263 түхэриг түлбэри ба хүнгэлэлтэ хүртэдэг байгаа һаа, 1980 ондо 438 түхэриг болотороо ургаа һэн. Энэ хадаа гэр бүлын бюджедтэ бага бэшэ нэмэри болоно бшуу.

Болбосон түхэлтэй гэр байрын хүнүүдэй ажабайдалда ямар туйлай ехэ удха шанартай байһан тухай хэлэһэнэйшье хэрэггүй. Арад зоной һүүдал байдал һайжаруулха энэ шухалын шухала шэглэлдэ КПСС онсо удха шанар олгоно. Ээлдэг талмайнгаа талаар жараад онуудта байһан городуудай бүхы гэр байрануудта орходоо, далаад онуудта һураргүй ехэ талмайтай гэр байрануудыг баригдаа һэн. Өөһэдынгөө гэр байдал 108 миллион үлүүтэй эрхэтэд һайжаруулаа юм. Мүнөө городуудта һүүдаг хүн зоной 80 шахуу процентнь амгарха квартиратай болонхой.

Үшөө иимэ ушар хараадаа абаха хэрэгтэй: квартирануудай талмайн саг ургэлжэ ехэ, досоохи байдалайнь зохид гоё боложо байһантай дашарамдуулан, тэдэнэй үнэ сэнгынь жэлнүүдэй үнгэрхэ тума ехэ болоно. Хэрбээ 1965 ондо нэгэ дүрбэлжэн метр талмай гүрэндэ 120 түхэригэй болодог һаа, 1979 ондо тэды шэнээн талмай 170 үлүүтэй түхэриг болоод байгаа. Тиимэ байгаашье һаань, манай орон дотор гэр байрын түлөө түлбэри хэдэн арбаад жэлдэ тэрэл хэбээрээ үлэжэ, худэлмэришэ бүлын олзо доходой ороолоол гурбахан процентнь болоно. Гэр байрын түлөө, коммунальна туһаламжа хүргэнэнэй түлөө, түлэгдэдэг түлбэри хадаа гэр байрануудые бүхыдэнь харуулалгада, заһабарилгада ба бусад хэрэгтэ гаргашалагдадаг гаргашын миил 30 процентыень харюулдаг байха юм. Бусад гаргашануудынь — жэлдэ 6 миллиард шахуу түхэриг мүнгэн хэрэглэмжын ниитын фондууда түлэгдэдэг байна.

Арад зоной хэрэглэмжын эд бараа үйлэдбэрилхэ талааршье юһэдэхи ба арбадахи табан жэлнүүдтэ бага бэшэ амжалтануд туйлагдаа: энээнэй урда тээхи арбан жэлэйхитэй сасуулбал, тэдэниие бүтээн гаргалга хоёр дахин шахуу ехэ болоо бшуу. Энэмнай нилээд горитой ургалта гээшэ бээ. Зүгөөр «тиигэбэшье эндэ, улад зониие эдеэ хоолой зүйлнүүдээр хангалга шэнги, шиидхэгдээгүй асуудалнууд болон хүсэд хэгдээгүй юумэнүүд бии гээшэ»,— гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Тоосоото элидхэл дотор тэ... лэгдэнэ. Хүнгэн промышленностийн бүхы дээрэ ... туйлаашье һаань, олоо... эд бараа, илангаяа буд... котеж, арһан гутал, ... телевизор бүтээн гаргаа... сэбүүд жэлнээ жэлдэ ... гэгдэнэгүй. Эд бараанай, ... һаламжа хүргэлгын ... талааршье ёнотой дабш... болоогүй.

Партийн XXVI съезд ... мүн хүн зоной үдэр ... хэрэглэмжын эрилтэ ... бусадшье асуудалнуудые ... са шангаар хараа ... һэн. Арад зоной ... лэмжын эд бараа ... бэрилхэ, хүн зондо ... жа хүргэлгын һалбарин... жөөхэ гээшэ тон ... партийна хэрэг мүн ... съезд тодорхойлоо бүхы...

II.

Арад зоной аша ... хай анхарал оролдогдо... тимнай арбан нэгэдэхи ... жэлэй ба бүхыдэнь ... онуудай гол зорилго мүн ... тоолоно. КПСС-эй XXVI ...

Советүүдэй хүдэлмэри

МАНАЙ САГ ҮРГЭЛЖЫН КОМИССИНУУД

Арадай депутадуудай Совет үрэлжын комиссинууд шухала үүргэ дүүргэдэг. Ажахын социальна хүгжэлтын асуудалнуудые шиидхэгдэ комиссиин гэшүүд зөвлөлдөгсэ хабаададаг болоо. Тэдэнэр засагай дээдэ зургаануудай шиидхэ асуудалнуудые предприятинуудай, ажахынуудай, эмхи зүйлнүүдэй ямараар дүүргэ байнаа байнаа шалгаха арга. Бэшүүрэй районно Советдэй, сельскэ болон сомоной Советүүдэй түрүүшын комиссинүүд дээрэ саг үргэлжын 75 комисси эмхидхэгдэ. Эдэ комиссинуудта 321 депутат ороно. Тиндэ районно Советдэ 62 депутадые хабаадуулнан саг үргэлжын 11 комисси бии. Эдэ комиссинуудые дүй дүрэлгэ ехэтэй, хүтэлбэрилхы мэдэбритай хүнүүд толгойлно. Жишээнь, райсоведэй саг үргэлжын комиссинуудые түрүүлэгшэнэр бултадаа эрдэмтэйнүүд. Харин сельскэ ба сомоной Советүүдэй саг үргэлжын комиссинуудай түрүүлэгшэнэр зариманиинь лэ дээдэ эмхидхэлтэй байха юм. Тиимэ, тэдэнэй нүүралсал эмхидхэ гээшэ шухалада тооцогдодог. Энэ нүүралсал дээрэ комиссиин гэшүүд дүй хубаалдадаг байна. Мүн баһа сельскэ ба сомоной Советүүдэй, саг үргэлжын комиссинуудай түрүүлэгшэнэртэй семинар үнгэргэгдэжэ, «Нютагай Советүүдэй саг үргэлжын комиссинуудай зорилгонууд» гэһэн асуудалаар ехэ хөөрэлдөөн болоо.

Манай Советдэ хүдөө ажахыгаар саг үргэлжын 15 комисси хүдэлнэ. Булта эдэбхи үүсхэл гаргадаг гэжэ тэмдэглэлтэй. Райсоведэй хүдөө ажахын комиссие хүдөө ажахын продуктнуудай бэлэдхэлэй ба шанарай талаар инспекциин начальник М. Е. Сергеев хүтэлбэрилнэ. Райгүйсэдкомой заседанинууд, Советдэй сессинүүд болон өөрынгөө комиссин заседанинууд дээрэ энэ комисси олон асуудалнуудые зүбшөөнэ байна. Жишээлхэдэ, районно Советдэй сесси дээрэ харагдаха «Дружба» колхозой ба «Новосретенский» совхозой ниитын малай үбэлжэлгые амжалтатайгаар үйлдэгдэхэ түлөө Ара-Хэрээтын сомоной, Новосретенскын сельскэ Советүүдэй хэхэ хүдэлмэри тухай асуудалые бэлдэнэн юм. Тэрээндэ бэлдэхэдээ хүдөө ажахын управленинн ба племпредприятиин мэргэжэлтэдые хабаадуулаа. Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозой директор, тус комиссиин түрүүлэгшын орлогшо Ф. Е. Ефимов комиссиин бусад гэшүүдтэй хамта «Новосретенский» совхозой бүхы гүүртэ, отарануудаар ябажа, үбэлжэлгэдэ ямараар бэлдэжэ байнаа шалгаа һэн. Һүүлдэнь совхозой директортэй, мэргэжэлтэдтэйнь хөөрэлдөө үнгэргэнэн, туһатай зүбшөлнүүдые үгэнэн байна юм. Ара-Хэрээтын сомоной Советдэй хүдөө ажахын талаар саг үргэлжын комисси тусхай түсэбөөр хүдэлхэ зуураа XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо туһаламжа үзүүлээ. Тус колхозой парткомой секретарь Н. А. Разуваев, түрүү механизатор Е. А. Слепнев болон бусад өнэ асуудал бэлдэлгэдэ илангаяа эдэбхитэйгээр хабаадаа. Тэдэнэр нуга сабшалангай хэр зэргээр уһалагдажа байнаиие шалгаа. Удаань комиссиингаа заседани дээрэ колхозой ахамад агроном Л. Л. Воронцовой тоосоо шагнаа. Тингэд элирүүлэгдэнэн дутуу дундануудые усадхаха талаар болзор тогтоогдоо һэн. Энэ комиссиин гэшүүд мүн бэһа бэлшээри шалгаһан, хонидой ноойо хайшалалгада ямараар бэлдэнь хаража үзэнэн байгаа. Һү һаалинн фермэнүүдэй һаалишадай һуудал байдальнь шалгахадаа, соёлой хүдэлмэрилэгшэд тэдэнэртэ үсөөн ябаа гэжэ элирүүлбэ. Энэ асуудалые мүн лэ хаража үзөөд, хэмжээн абтаа. Мүнөө соёлой хүдэлмэрилэгшэд малшадта графигай ёноор ошодог болонхой.

Бага-Куналейн сельскэ Советдэй саг үргэлжын комиссинууд бултадаа эдэбхи үүсхэл ехэтэйгээр хүдэлдэг.

Нютагай Советүүдэй сесси дээрэ саг үргэлжын комиссинуудай тоосоон шагнагдана. Энэ хадаа депутат бүхэнэй харюусалгые дээшэлүүлжэ, комиссиин хүдэлмэрние эдэбхижүүлнэ бшуу.

Ф. ГАВРИЛОВ,
арадай депутадуудай Бэшүүрэй районно Советдэй гүйсэдкомой секретарь.

ДЕПУТАДУУД ТООСОНО

Арадай депутадуудай Железнодорожно районно Советдэй сесси боложо, арадай депутадуудай Железнодорожно районно Советдэй гүйсэдкомой 1980 онойнгоо хүдэлмэри тухай тоособо. Райсоведэй гүйсэдкомой түрүүшын К. И. Бахрунов тоосоо элидхэл хэлэн байна. Түүнэй жэл райондо проминленна 5 шэнэ предприятие ашаглалгада оруулагдаа, мянган шэнэ түхеэрэлгэ олгогдоо. Район арбадахи ажалжэлэйнгээ түсэбые болгоонь урид, 1980 оной октябриин 26-да дүүргээ. Промышленна үйлдэсэриин 39 процентээр, ажабүтээсын хэмжээн 19 процентээр дээшэлэн байна. Түсэбөө гадуур 5,7 миллион түхэригэй продукци үйлдэсэрилэгдээ гэжэ мэдэгдэл соо тэмдэглэгдээ.

Тоосоото элидхэлые зүбшөөн хэлсэлгэдэ дорпрофсоюзой түрүүлэгшэ И. Ц. Цыренаев хабаадажа, түрүү замай Улаан-Удын отделениин хүдэлмэри тухай дэлгэрэнгүй хөөрэөө. М. И. Ленинай нэрэмжэтэ локомотивна депогой коллектив дүүрэн жэлдэ ажалдаа ехэ амжалта түйлажа, КПСС-эй Төвүүдэй, СССР-эй Министрүүдэй Советдэй, ВЦСПС-эй ба ВЛКСМ-эй ЦК-гай Улаан туугта, арадахи табан жэлдэ үндэсэн бүтээсэ, эрхим шанар ба «Шанарай түлөө» гэһэн дуудалаа тэмдэгтэ хүртөө. СССР-эй ВДНХ-гай Бүхэлдэ Хүндэлэлэй самоварые оруулагдаа гэжэ тэрэ дүүргэгдэ. Локомотивна депогой түрүүшүүл хадаа арадай депутадуудай юм. Машинист-инструктор В. И. Ангапов, слесарьнүүд Б. П. Боршев, А. В. Игнаткин, машинистнүүд Н. Н. Гомбоев, А. Д. Духанин, Л. Ц. Жамьянов болон бусад депутадуудай коллективэйнгээ туйлаһан амжалтада оруулһан хубита ехэ.

Гуталай нэгэдэлэй директор М. А. Выдрин, 42-дохи һургуулиин багша Л. И. Колмакова, депутат А. Б. Федоров болон бусад үгэ хэлэжэ, элидхэл зүбшөн хэлсэлгэдэ хабаадаба.

Сесси дээрэ КПСС-эй Железнодорожно райкомой нэгэдэхи секретарь И. М. Пытин дэлгэрэнгы үгэ хэлээ.

Депутадуудай бүлэгүүдэй ажал ябуулга тухай асуудалаар депутадуудай бүлэгэй түрүүлэгшэ В. С. Напортович, райсоведэй гүйсэдкомой секретарь В. Л. Гантимурова гэгшэд элидхэлнүүдые хэбэ. 12114 хүнэй хабаадалгатайгаар 157 суглаан боложо, 241 депутат тоосоо, 235 дурадхал оруулагдаа гэжэ мэдэсэгдэ.

Сессиин хүдэлмэридэ Улаан-Удын городской Советдэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо В. Ф. Подлеснов, городской Советдэй гүйсэдкомой секретарь В. Ф. Потехин гэгшэд хабаадалсаба.

И. АФАНАСЬЕВ,
арадай депутадуудай Железнодорожно районно Советдэй гүйсэдкомой эмхидхэлэй таһагай инструктор.

ТҮРҮҮШҮҮЛЭЙ СЛЁТ

Баяхан Хяагтын Соёлой ордон соо болоһон худалдаа наймаанай, ниитын эдеэ хоолой болон ажануудалай предприятинуудай түрүүшүүлэй слет өнгөрөө КПСС-эй XXVI съездын шиидхэлэрилгэ зорилгоор, эдэ һалбаринуудай худалдаа-мэдээсэлнүүдэй зөвлөлдөөн зорилгонууд тухай асуудал зүбшөн хэлсэгдэбэ. Тэдэ 1980 оной дүнгөөр республикын худалдаа наймаанай худалдаа-мэдээсэлнүүдэй хэлэгдэжэ, ажалтанууд, эмхи зургаануудай ветеранууд, партийн комсомолоймо, ажахынуудай, эмхи зүйлнүүдэй, хүтэлбэрилхы мэдэбритай хүнүүд оролцоо. Жишээнь, райсоведэй түрүүлэгшэнэр бултадаа эрдэмтэйнүүд. Харин сельскэ ба сомоной Советүүдэй саг үргэлжын комиссинуудай түрүүлэгшэнэр зариманиинь лэ дээдэ эмхидхэлтэй байха юм. Тиимэ, тэдэнэй нүүралсал эмхидхэ гээшэ шухалада тооцогдодог. Энэ нүүралсал дээрэ комиссиин гэшүүд дүй хубаалдадаг байна. Мүн баһа сельскэ ба сомоной Советүүдэй, саг үргэлжын комиссинуудай түрүүлэгшэнэртэй семинар үнгэргэгдэжэ, «Нютагай Советүүдэй саг үргэлжын комиссинуудай зорилгонууд» гэһэн асуудалаар ехэ хөөрэлдөөн болоо.

Манай Советдэ хүдөө ажахыгаар саг үргэлжын 15 комисси хүдэлнэ. Булта эдэбхи үүсхэл гаргадаг гэжэ тэмдэглэлтэй. Райсоведэй хүдөө ажахын комиссие хүдөө ажахын продуктнуудай бэлэдхэлэй ба шанарай талаар инспекциин начальник М. Е. Сергеев хүтэлбэрилнэ. Райгүйсэдкомой заседанинууд, Советдэй сессинүүд болон өөрынгөө комиссин заседанинууд дээрэ энэ комисси олон асуудалнуудые зүбшөөнэ байна. Жишээлхэдэ, районно Советдэй сесси дээрэ харагдаха «Дружба» колхозой ба «Новосретенский» совхозой ниитын малай үбэлжэлгые амжалтатайгаар үйлдэгдэхэ түлөө Ара-Хэрээтын сомоной, Новосретенскын сельскэ Советүүдэй хэхэ хүдэлмэри тухай асуудалые бэлдэнэн юм. Тэрээндэ бэлдэхэдээ хүдөө ажахын управленинн ба племпредприятиин мэргэжэлтэдые хабаадуулаа. Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозой директор, тус комиссиин түрүүлэгшын орлогшо Ф. Е. Ефимов комиссиин бусад гэшүүдтэй хамта «Новосретенский» совхозой бүхы гүүртэ, отарануудаар ябажа, үбэлжэлгэдэ ямараар бэлдэжэ байнаа шалгаа һэн. Һүүлдэнь совхозой директортэй, мэргэжэлтэдтэйнь хөөрэлдөө үнгэргэнэн, туһатай зүбшөлнүүдые үгэнэн байна юм. Ара-Хэрээтын сомоной Советдэй хүдөө ажахын талаар саг үргэлжын комисси тусхай түсэбөөр хүдэлхэ зуураа XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо туһаламжа үзүүлээ. Тус колхозой парткомой секретарь Н. А. Разуваев, түрүү механизатор Е. А. Слепнев болон бусад өнэ асуудал бэлдэлгэдэ илангаяа эдэбхитэйгээр хабаадаа. Тэдэнэр нуга сабшалангай хэр зэргээр уһалагдажа байнаиие шалгаа. Удаань комиссиингаа заседани дээрэ колхозой ахамад агроном Л. Л. Воронцовой тоосоо шагнаа. Тингэд элирүүлэгдэнэн дутуу дундануудые усадхаха талаар болзор тогтоогдоо һэн. Энэ комиссиин гэшүүд мүн бэһа бэлшээри шалгаһан, хонидой ноойо хайшалалгада ямараар бэлдэнь хаража үзэнэн байна. Һү һаалинн фермэнүүдэй һаалишадай һуудал байдальнь шалгахадаа, соёлой хүдэлмэрилэгшэд тэдэнэртэ үсөөн ябаа гэжэ элирүүлбэ. Энэ асуудалые мүн лэ хаража үзөөд, хэмжээн абтаа. Мүнөө соёлой хүдэлмэрилэгшэд малшадта графигай ёноор ошодог болонхой.

Бага-Куналейн сельскэ Советдэй саг үргэлжын комиссинууд бултадаа эдэбхи үүсхэл ехэтэйгээр хүдэлдэг.

Нютагай Советүүдэй сесси дээрэ саг үргэлжын комиссинуудай тоосоон шагнагдана. Энэ хадаа депутат бүхэнэй харюусалгые дээшэлүүлжэ, комиссиин хүдэлмэрние эдэбхижүүлнэ бшуу.

Ф. ГАВРИЛОВ,
арадай депутадуудай Бэшүүрэй районно Советдэй гүйсэдкомой секретарь.

ЮРЫН МЭРГЭЖЭЛТЭЙ ХҮН

САГ СООГОО ТАРААГДАНА

Улаан-Удын районой Заречный посёлогой почтын 23-дахи отделениие В. Д. Елизарова хүтэлбэрилдэг юм. Тус отделениин хүдэлмэрилэгшэд жэл бүри социалис мүрысөөндэ шалгаржа гарадаг алдартай болонхой. КПСС-эй XXVI съездые үгтуулан абаһан социалис үялганууда болзорһоо үридлан дүүргэжэ, «Главпочтамтын» зүгһөө урмашуулагдаһан байха юм.

Мүнөө байгша оной түрүүшын кварталай түсэб мартын 15-да дүүргэгдэв. Газетэ, журналнуудта захил хэгшэд жэл бүри олошорхо. Энэ хэрэгтэ почтын хүдэлмэрилэгшэдэй хубита, ойлгуулажын хүдэлмэриинь нүлөөн ехэ ааб даа.

Эрхим мэргэжэлтэдые нэрлэмээр. Эдэнэр нэгэ ажалдаа олон жэлэй туршада хүдэлдэг. Хүн зондо налгай зохидоор хандажа, хүндэтэй болоһон почтальонууд Л. И. Белова, Е. А. Елисеева гэгшэд хори гарак жэлэй туршада хүдэлхэ зуураа гэр бүлэ бүхэндэ дадал, танил болонхой. Саг үргэлжэ нэгэл ерэдэг сагтаа ерэжэ, сүүмхээр дүүрэн газетэ, журналаа, бэшэгүүдэ тарааха зуураа, уулзаһан лэ хүнтэйөө уринаар мөнөрэлдэн мэндэшэлэлсэдэг. Залуу почтальон Любовь Непомнящих гэгшын **(зураг дээрэ)** *ороолдогые мүн лэ тэмдэглэмээр. Тэрэ бишыхан фургонтой машинын рульда һуужа, 150-яад модоной зайда хүрэтэр холо газарта хүрэдэг, газетэ, журналнуудые тараадаг байха юм. Һая Туламжа тосхондо ерэдэ ябахадань, уулзаад хөөрэлдэхдөө, дүрьень буулгаа һэм.*

Д. БАЛДАНОВ.
Авторай фото.

АПРЕЛИИН 4 — ВЕНГРИИЕ СҮЛӨӨЛҺЭН ҮДЭР

ҮНЭТЭ ШУХАГ БАЯЛИГ

Совет ба венгер арадуудай хоорондохи хани барисаан, харилсаа холбоон хадаа хамтын тэмсэлдэ, ажал дээрэ олдоһон үнэтэ шухаг баялиг болоно. Тэдэ үни холын ёно заншалтай юм. 1919 ондо Венгри совет республика боложо, дэлхэй дээрэхи түрүүшын социалис оронтой — Совет Росситай холбоо барисаа тогтоообоһоонь эхитэй байна. Фашизмын дарлалта мүлжэлгые һамна бута сохижо, шэнэ байдал байгуулгын замда гарахадань, Советскэ Союз Венгридэ туһалаа һэн.

Аха дүү холбоо барисаанай һайн һайхан үүргэ нүлөөндэ хабаагүй экономикын, эрдэм, соёлой нэгэшье һалбари мүнөө үедэ манай оронуудта үты юм. Харилсаанай гол шухала бүхы асуудалнуудта манай оронууд хандахадаа, һанал нэгэтэй байһанаа, ёнотойл интернационализмын үзэл сурталтай байһанаа харуулдаг. Варшавска Договорой эмхинн, Экономическа Харилсан тупалалсалгын Советдэй оршондо аха дүү бусад оронуудтай харилсаа холбоогоо улам бэхижүүлнэ.

Худалдаа наймаан хадаа харилсаанай хүгжэлтын шухала зүйл болоно. 1947 ондо совет-венгер худалдаа наймаанай эрьесэ 30 миллион тухэриг өөр үлүү гарадаггүй байгаа. Харин үнгэрһэн жэлдэ энэнь 5,3 миллиард тухэригтэ хүрэһэн байна. Энэнь юун гэһэн удхатайб гэхэдэ, мүнөө манай оронууд оройдоол хөөр үдэрэй турша соо 1947 онойхитой адли хэмжээнэй эд бараа нэгэ нэгэндээ худалдана бшуу.

Совет машина түхеэрэлгэнүүдые худалдажа абаһанай, СССР-эй техническэ туһаламжын ашаар арадай засагай жэлнүүдтэ Венгридэ промышленна 80 гаран томо ехэ ба бусад олон барилга хэгдэнэн, һэльбэн шэнэлэгдэнэн байна. Дунайн металлургическа комбинат, Дунайн нефть болбосоруулгын завод, Боршодско химическэ комбинат, Дебрецендэхи подшипникгай завод, Секешфехервартахи алюминиин завод, гэр барилгын комбинадууд, мүн бусад предприятинууд эдэнэй тоодо ороно. Мүнөө 40 гаран барилга хэхэдэнь, Советскэ Союз Венгридэ техническэ туһаламжа үзүүлнэ.

Совет арадай ажахыда шухала хэрэгтэй эд бараа Венгри ехээр худалдадаг байна. Промышленностиин болбосоруулгын һалбаринуудай зүйлнүүдые, худөө ажахын ба эдеэ хоолой индустриин продукциие СССР-тэ эльгээдэг. Жишээнь, Венгриин газаашань гаргадаг бүхы машина, түхеэрэлгэнүүдэй хахад шахуу хубиинь Советскэ Союз худалдажа абадаг байна. СССР-тэй худалдаа наймаа хэдэг гадаадын оронуудай дунда Венгри удаан саг соо табадахи һуури эзэлжэ байнхай.

Арадай ажахын табан жэлэй түсэбүүдые табихадаа, үгээ ойлголсолго, үйлэдбэриие тусхай шэглэлтэй болголго, хамжаан манай оронуудай хоорондохи экономическа бараа худалдаа наймаанай харилсаае хүгжөөлгэдэ нүлөөлдэг юм. Социалис экономическа нэгэдэлэй комплексно программые бэелүүлхэдээ, манай оронууд тэрээндэ хабаадагшадай эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые хангахаар хараалагдаһан томо ехэ комплекснуудые хамтаараа баридаг, хүгжэлтын удаан болзорой тусхай зорилготой программануудые зохёолгодо хубитана оруулдаг байна. Тинхэдээ «Советскэ Союз, бусад социалис оронуудтал адли, али алиндань ашатай туһатай холбоо барисаа тогтоохые оролдоно» гэжэ Л. И. Брежнев КПСС-эй XXVI съезд дээрэ хэһэн элидхэл соогоо тэмдэглээ һэн.

Эрдэм, техникын талаар совет-венгер холбоо барисаан жэлнөө жэлдэ үргэдэжэ байна. Эндэ табан жэлэй урда тээ зохёогдоһон «1990 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй ба ВНР-эй эрдэм, техникын харилсаанай гол шэглэлнүүдые, хоёр талые һонирхуулдаг асуудалнуудаар үгээ ойлголсолгын ба эрдэм, техникын политикые» манай оронууд хүтэлбэри болгоно. Совет 59, Венгриин 17 министерство болон албан зургаан арадай ажахын эл дэб һалбаринуудаар 450 гаран темэ зохёожо байнхай.

Соёлой, искусствын ба архитектурын талаар совет-венгер холбоон хадаа национальна соёл культурануудай нэгэ нэгэндээ жишээ үзүүлэлгын, нэгэ нэгэеэ баяжуулгын ёнотойл гэршэ жишээ болоно. Уран һайханай фестивальнууд, кино болон номой декадануу, зохёохы коллективүүдэй выставкэнүүд ба гастрольнууд заншалта болонхой. Венгриин авторнуудай зохёолнууд СССР-тэ эгээл олон хэһэгээр хэблэгдэнэ. Венгриин уран һайханай литературын 15 томноо бүридэнэн библиотекэ һаяхан хэблэгдэжэ гаргагдаа. Венгриин классигуудай, мүнөөнэй уран зохёолшодой эрхим бүтээлнүүд тэрээндэ оруулагдаһан байгаа. Гэхэтэй хамта, венгер уншагшад литература ба искусствын совет үнэтэ шухаг баялигуудые эдлэхэ аргатай болонхой. Ород болон совет авторнуудай 14.500 гаран зохёол дун хамта 93 миллион хэнэгээр ВНР-тэ барлагданхай.

Венгриин фильмүүд совет экрануу дээрэ ходо ходо харуулагдадаг, харин Венгриин драматургнуудай зохёолнууд совет театрнуудай репертуарта батаар оронхой. Уран һайханай коллективүүд нэгэ нэгэндээ ходо ходо айлшалалсажа байдаг. Уран зурагай искусствын зохёолнуудай выставкэ эмхидхэгдэдэг. Соёлой байгуулалтын асуудалнуудаар хамтын симпозиумууд, зүбшэлэлгэнүүд үнгэргэгдэдэг. Соёлой харилсаа холбооной талаар совет-венгер правительстванууд хоорондын комиссинууд нимэ холбоо барисаа тогтоодог байна.

Мүнөө үедэ совет-венгер холбоон эгээл ашаг үрэ ехэтэй болонхой. Энэнь дотоодын политическэ ба улаасхоорондын ажал ябуулгада, экономикодо, үзэл сурталда, эрдэм соёлдо хабаатай юм. Коммунис ба социалис байгуулалтын дүй дүршэлые али бүхы талаарнь, түсэбэй ёноор халан абалсалгын удха шанар хэмжээлэшэгүйгөөр үргаа. Хоёр ороной хүтэлбэрилэгшэдэй уулзалганууд эдэ бүгэдэндэ һайнаар нүлөөлнэ. Һүүлэй жэлнүүдтэ нүхэд Л. И. Брежневэй, Я. Кадарай уулзалгануудай үедэ, совет-венгер харилсаанай, улаасхоорондын холбооной үндэһэн шухала асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэһэн байна. КПСС-эй дүй дүршэлые үндэрөөр сэгнэн, Я. Кадар ВСРП-гэй XII съезд дээрэ элидхэл хэхэдээ, иигэжэ тэмдэглээ һэн: «Венгриин Социалис хүдэлмэришэнэй партиин Советскэ Союзай Коммунис партитай холбоо барисаагаа бэхижүүлгэдэ онсо анхаралаа хандуулна. Манай партида, арадта Ленинэй партиин, совет коммунистнуудай түүхэтэ дүй дүршэл сэгнэшэгүй удха шанартай юм».

М. ПОПОВ.
(ТАСС).

• ТАСС • АПН •

ХИЛЫН САААНАҺАА

ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗМЫН ГОЛ ЁҺОНУУДТА ҮНЭН БАЙХА

СОФИ. Болгариин Коммунис партиин XII съезд апрелийн 2-то гурбадахи үдэрөө үргэлжэлбэ. Центральна Комитедые тойрожо партиин батаар нэгэдэнэн ба жагсаһан, ороной социально-экономическа ба соёлой хүгжэлтын асуудалнуудта шүүмжэлхы ёноор, бүтэмжэтэйгөөр хандалгын оршон байдалда съезд үнгэржэ байна.

Делегадууд БКП-гэй Центральна Комитедэй тоосоото элидхэл, саашадаа партиин шиидхэхэ зорилгонуудые зүбшэн хэлсэхэдээ, арадайнгаа ажахые бүри эршэмтэйгээр хүгжөөхэ, эрдэм болон техникын дэбжэлтэ түргэдхэхэ, агропромышленна хамжаае гүнзэгырүүлхэ, яиитын социалис харилсаа удам нарижуулан һайжаруулха шухала гэжэ тусхайлан тэмдэглэнэ. Болгариин 825 мянган коммунистнуудай түлөөлэгшэд КПСС-эй XXVI съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые нэгэ һаналтайгаар һайшаана, совет-болгар эбдэршэгүй бата хани барисаанда, КПСС болон БКП-гэй дайшалхы нэгэдэлд үнэн байдагаа элирхэйлнэ.

Үдэрэй тэнгһээ хойшо съездын хүдэлмэри табан комиссида хубаагдан үргэлжэлөө. Делегадууд социально-экономическа хүгжэлтын, гадаадын политикын, эрдэм болон гэгээрэлэй, соёл болбосоролой, эмхидхэлэй-партийна хүдэлмэриин, ниитын эмхинүүдэй ажал ябуулгын асуудалнуудые зүбшэн хэлсэгдэ.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүд, Украиный Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь В. В. Щербицкий түрүүтэй КПСС-эй делегаци Георгий Димитровой мавзолейн, В. И. Ленинэй памятниигай дэргэдэ, Сүлөөлэгшэ — Совет Арминн хүндэлэлэй томо хүшөөгэн, Сүлөөгэй томо хүшөөгэй дэргэдэ венгуудые табиба.

КПСС-эй делегаци үдын хоинно Софин «Сердика» гэжэ һүнэй комбинадта ошожо, республикин уран һайханай выставкые хараа.

(ТАСС).

ДЭЛХЭЙН ХЭБЛЭЛЭЙ МЭДЭЭСЭЛНҮҮД

БЕРЛИН. ГДР-эй газетэнүүд СЕПГ-гэй болохоёо байгаа X съездын хүндэлэлдэ зорюулан, үйлэдбэриин коллективүүдэй түйлаһан ажалай шэнэ амжалтануудтай тухай бэшэнэ.

ПРАГА. Чехословакиин газетэнүүд КПЧ-гэй болохоёо байгаа XVI съездын бэлэдхэлдэ ехэ анхарал хандуулна. «Руде право» газетэ арадай ажахые түсэбэлэлэй гурим нарижуулан һайжаруулха нэгэдхэмэл хэмжээнүүдые бэелүүлгэдэ зорюулжа, түрүү бэшэг тунхаглаба. Эндэхи бүхы хэлэл КПЧ-гэй XVI съездэ ажалай бэлэгүүдэй бэлдэгдэжэ баиһан тухай мэдээсэнэ.

ВАРШАВА. Польшын «Һолнеж вольности» гэжэ газетэ ПОРП-ын ЦК-гай 9 пленумэй дүнүүдые шэнжэлхэ зуураа, иигэжэ бэшэнэ: Польшодо тохёолдоһон эдэ түбэгтэй үдэрнүүдтэ шэнэдхэлгын хэрэг хамгаалха тухай асуудалаар парти нэгэ һанал бодол баримтална. Общество дотор дүүргэдэг хүтэлбэрилхы үүргэеэ шууд хамгаална, Польшын социалис хүгжэлтын түлөө, социалис байгуулалтын дайсадтан тэмсэнэ.

ТОКИО. Японой «Нихон кэйдзай» гэжэ газетэ хоёр ороондын хоорондын худалдаа наймаан ба түлөөлэн тухай шэнэ хэлсээнэй баталагдахаяа байһантай дашарамдуулан, япон-совет экономическа харилсаанай байдал ба саашанхи арга боломжонуудые шэнжэлнэ. Япон-совет худалдаа наймаанай холбоое эдэбхитэй болгохо һайн арганууд бии гэжэ тус газетэ һанамжална.

ПАРИЖ. Сэрэгэй талаар СССР-ээ булюу болохо гэһэн США-гай һанаашалга бүтэхэгүй байха гэжэ Франциин «Фигаро» газетэ мэдэрнэ. Тиимэ һанаашалга бүтэхэгүй гэжэ этигэхэ үндэнэ оаримта бии. Советскэ Союз хүсэнүүдэй тэнсүүрние хуоилгаха ябадал тохёолдуулхагүй байха гэжэ тус газетэ бэшэнэ.

ДЕЛИ. Индиин газетэнүүд США-гай түрэнэй секретарь А. Хейгтэн Индиин США-да байдаг элшэн сайдай уулзаһан тухай мэдээсэл түрүүшынгээ хуудаһануудта тунхаглаба. Тинхэдээ Пакисанда американ зэбсэгүүдые оloор үгэхээ баиһантаннь дашарамдуулан Индиин ехээр һанаата оолоные американ талада элшэн сайд мэдүүлбэ.

Анголодо харша мүрдэлгэ хюдалга хэдэг УНИТА гэдэг бүлэглэлэй удамарша Савимбитан США-гай гүрэнэй департаментын хүтэлөөрилэгшэдэй Марокколо уулзаһан тухай энэ албан зургаанай түлөөлэгшын мэдэрэлгэ газетэнүүдэй анхарал татана. Анголодо эсэргүү УНИТА-гай ябуулгые үргэдхэхэ асуудалнууд уулзалтын үеэр зүбшэн хэлсэгдэнэн байна.

(ТАСС).

БАТА ХАНИ БАРИСААНАЙ БОДОТО ГЭРШЭ

УЛААН-БААТАР. Совет-монгол замбуулинай туршалгын амжалтатайгаар дүүргэлгэ арадан засагта Монгол ороной эрдэм, техникын түгэс хүгжэлтын шэнэ шата болоно, — гэжэ МНРП-гэй ЦК-гай орган «Үнэн» газетэ бэшэнэ. Эрдэм наукынгаа асари ехэ туйлаһануудые аха дүү социалис оронуудта тула хүргэхөөр зорюулха, «Интеркосмосой» программада хабаадагдаг оронуудай арадай ажахые хүрдэн түргэнөөр хүгжөөлгын аша туһада, бүхы хүн түрэлтэнэй амгалан байдалай, хүгжэлтэ дэбжэлтын аша туһада хэрэглэхээр бэлэн байдагаа Советскэ Союз эли тодоор дахин харуулоа.

Улаасхоорондын экипаж замбуулин соогуур ниидэхэ үедөө научна шэнжэлгэнүүдэй ехэ программа дүүргэнэн, совет ба монгол мэргэжэлтэдэй бэлдэнэн элдэб янзын хори гаран туршалга хэгэн байна. Тэдэнэн горитон хуоинн монгол эрдэмтэдэй зохеоһон ба бүтээһэн приборнуудаи туһаламжаар дүүргэгдэнэннинь дэмоэрэлтэй юм. Энэ хадаа совет ханинарай түгэс туһаламжын ашаар МНР-эй эрдэм наукын эршэмтэйгээр хүгжэжэ байһанай гэршэ болоно, — гэжэ «Үнэн» бэшэнэ.

ПАРЛАМЕНТАРИНАРАЙ ЭРИЛТЭ

МЕХИКЭ. Мексикэдэхи гадаадын үйлэдбэриин эзэдэй ямаршье хиналтагүй ябуулгын хэтэрэн һүжэржэ байнантай дашарамдуулан Мексикын конгрессэй бүлэг депутадууд элирхэйлбэ. Эдэнэй тарааһан мэдүүлгэ дотор иигэжэ заагдана: баруун тээхи ороноуудай ашаг олзо бэдэрэгшэд эндэ газарай ехэ участогуудые худалдажа абаһан байгаа. Тиин, Акапулькын курортын райондохи эрье шадарай нилээд ехэ хубинь тэдэнэй мэдэлдэ орошоһон юм. Калифорниин хахад аралай эрье шадар гол түлэб американецуудай мэдэлэй олон гостиницанууд оодхоогдоһон байна. Ашаг олзо оэдэрдэг гадаадынхидай ябуулганууда хиналта хэдэг болохо эрилтэ парламентаринар Мексикын правительствын урда табиба. Мексикын арад лэ ороной гоо баялигуудай, газар дайдын гансахан бодото эзэниинь боложо шадаха, болохо ёнотой гэжэ мэдүүлгэ дотор тэмдэглэгдэнэ.

Цырен-Дулма ДОНДОКОВА

ПАРТИИМНАЙ СЪЕЗД

Түб хото Москва тээшээ
Түрэл оромнай элшээрээ даллан,
Түүхэтэ үдэрөө эхилбэ.

Үглөө өртэ,
Үндэр Кремль.
Хурса Улаан туг
Хуудам тэнгэриие һамаран хинидэнэ.
Хүлеэһэн үдэр,
Хүндэтэ үдэр,
Хүрөөд ерэбэ.

Хүшэгөө һэхэбэ
февралиин 23.

Этигэмжэтэ түлөөлэгшэд субана,
Эдэнние съездын ордон угтана.

Хорин зургаадахи съезд—
Хоридугаар зуун жэлээр уригдаба.

Совет хүнэй хуби заяан—
Соробхимо габьяагай бадараан

Түүхэтэ элидхэл соо оронхой,
Түбиин анхарал болонхой.

Шэнэ үеын хүнүүдэй
Сэдьхэл «юртэмсэнь» эндэ,

Шэрээлгэ шэжэмынь эндэ,
Таряан ургасань эндэ,

Табан хушуун малынь эндэ,
Айл бүлэнш эндэ,
Ажал, амидаралынш эндэ—
Баран, баран элидхэл соо,
Баранда ойрохон зосоо.
Асари ехэ ордон

Альгаа ташан зогсон,
Хүлеэн абаһаниинь — энэ лэ,
Хүнэй нэрэ зэдэлбэ лэ!
Энэ үедэ дэлхэй
Элшэтүүлжэл байба гэрэлээ.
Дайнда дуратан хабжаганалдана,
Даряа дабһалан аржаганалдана,
Номгон далай номгон бэшэ,
Нойрыень таһална һүйдхэгшэ.
Һүйдхэгшэ «акулануд» үйрөөтэй,
Хүйтэн дайн гэзд үймөөтэй,
Хүйтэнэйтнай хажуугаар
Хүдэлмэримнай бусална халуугаар.
Хараха дуратан, харагты,
Хабсагай нүхэлхыемнай харагты.
БАМ-най баһал һонирхомоор,
Баатарнуудтаймнай эндэ золгомоор.
Баран эдэ элидхэл соо,
Баранда хадуугдаа зосоо.
«Эрэ бэез шалгахаа,
Эрхим лэ ябагдаа», —гэжэ
Элидхэл шагнан уяран,
Ерээдүй руу зам татагшадай нэгэн —
Вячеслав Аксёнов сэдьхэн,
«БАМ-тнай энэб» гэн алдана,
Баһа дурдуулһандаа маһарна.
Элидхэлшье эгээн ехэ зам,
Эрьесэтэ дэлхэйн амгаланай түлөө зам!

1981 оной февралиин 20.

ЭЛЬБЭШЭ АРТИСТТАЙ УУЛЗАЛГА

Манай түрэл буряад нютагта онсо өөрын маягтай, бэлиг шадабаритай олон артистнар бии гээшэ. Гэбэшье бүхы артистнарай дундаһаа Владимир Цыренжаповай илгарһан ябадал хадаа, тэрэнэй ехэ шухаг мэргэжэлтэй байнтай холбоотой юм.

Иллюзионист мэргэжэлтэй В. Цыренжаповые манай республикын олохон нютагуудта мэдэхэ гэхэдэ, буруу болохогүй гэжэ һанагдана. Юуб гэхэдэ, артист саг үргэлжэ гастрольдо ябана. Тэрэнэй ябаагүй район гэжэ үргэн Буряад орон соомнай үгы бшуу.

В. Цыренжапов 18 жэлэй туршада Буряадай филармонидо хүдэлжэ байхадаа, үдэрһөө үдэртэ, концертһээ концертдэ өөрынгөө бэлиг шадабари нарижуулхын хойноһоо оролдоно. Оюун бэлиг, шадабари гансал ажал, эсэшэ сусашагүй оролдолго асардаг гэжэ артист хөөрэдэг. Тезд оролдолго миин һаладаггүй гэжэ хэндэшье мэдэжэ. Нёдондо жэл СССР-эй Соёлой министерствын шиидхэбэрөөр артист В. Цыренжаповта дээдэ категориин иллюзионист гэһэн нэрэ эзргэ олгогдоо бэлэй.

В. Цыренжапов эльбэ харуулдаг артист гэжэ мэдэжэ. Тезд тэрэнние М. Н. Ербановай нэрэмжэтэ хүдөө ажахын техникумдэ һураһан юм гэжэ үсөөн хүн мэдэхэ. Түрэл техникумтээ хани барисаагаа артист таһалдаггүй. Тиимэһээ һаяхан артист түрэл техникумдээ үрюулжа, өөрынгөө бэлиг шадабари харуулһан байна.

Хамта хоёр зуу шахуу һурагшанар болон студентнэр В. Цыренжаповые ехэ халуунаар угтаба. Тэрэнэй харуулһан номер бүхэнэй удаа альга ташалган нэрьежэ байгаа.

Концертын һүүлээр артист В. Цыренжапов хэдэн олон асуудалда харюусаһан байна.

Техникумэй багша А. А. Цицилева хараг шадай болон багшанарай зүгһөө айлшандаа баяр баясхалан хүргэжэ, артистын зохёохы ажалда шэнэ амжалтануудые хүсэнэн, гастрольдо ябадаг харгыдань шэнэ хото городуудые юреөһэн байна.

А. ПЕТРУНИН.

МОНГОЛ ҺУРАГШАД

Хяагтын Сүхэ-Баатарай нэрэмжэтэ гурбадахи интернат-һургуулиин һурагшадта Монголой Сүхэ-Баатар хотын һурагшад эндэ һаяхан айлшаар ерэбэ. Нэн түрүүн «Һонирхолтой уулзалгануудай клубай» зүблөөн боложо, монгол айлшадай һонирхолтой хоорөө үхибүүд шагнаба. Удаань айлшад Хяагтын түүхын болон Сүхэ-Баатарай музей харабад.

Айлшадай бүлэгтэй баскетбольно команда ерэлсэһэн байгаа. Тэдэнэр интернат-һургуулиин баскетбольно командатай нүхэд ёноной уулзалга хэбэд. Мүн математическа олимпиада үнгэргэгдөбэ. Энэ олимпиадада Сүхэ-Баатар хотын дунда һургуулиин арбадахи классай һурагша Отгонтуяа эрхимлэжэ гараһан байна.

Интернат-һургуулиин һурагшад хүндэтэ айлшадтаа үдэшэлэн ехэ концерт харуулаа. Тезд душа арадай үри һадаһад ирагүй хүгжэмэй зэдэлхэдэ, бээ барижа шадабагүй. Тиигэжэ нүхэсэдэг хоёр һургуулиин һурагшадай хамтын концертээр энэ уулзалга түгэсэһэн байна.

Монгол айлшадые абажа ябаһан багша Доржидава хэлэхэдээ, энэ уулзалга Монголой революционно партиин болохоёо байгаа съездэй ба Монголой түрүүшын съездын болоһоор 60 жэлэй ойдо зорюулагдана гэһэн байна.

Н. ЯРОСЛАВСКИЙ.

ҺҮРӨӨТЭЙШЬЕ, АМГАЛАНШЬЕ ОГТОРГОЙДО

СССР-эй сэрэгэй габьяата летчик, Советскэ Союзай Герой, авиациин генерал-полковник В. В. РЕШЕТНИКОВТЭЙ хөөрэлдөөн

Решетниковтэнэй гэртэ орооходоо номуудай элбэг олон байхые абаһаар лэ обёорбоб. Шкафууд, стеллаж, тагууд бүхы гэр байрыень эзэлнэ хаш гэхээр һэн. Тоһон шэрээр зурагдаһан летчигуудай портредууд, фронтдо абхуулагдаһан фото-зурагууд, урдань гэрэй эзэнэй жолоододог байһан самолёдуудай уран гоё дүрсэнүүд анхарал татаадхина.

Хорёод жэлэй саана манай орондо нэмэлтэ түлишэ абангүй эгээл холын зайда ниидэлгэ хэгдэнэн юм. Тиихэдэ энэнь тон үндэр туйлалта байбашье, хэблэлдэ соморхоноор дурдагдаа бэлэй. Гансал дүнгүүдынь. Амжалта туйлагшадай нэрэнүүдыньшье мэдэгдэгүй һэн. Тэрэ ниидэлгэдэ гол экипаж хүтэлбэрилһэн хүндэ — СССР-эй сэрэгэй габьяата лётчик, Советскэ Союзай Герой авиациин генерал-полковник В. В. Решетниковтэ би мүнөө ерэбэб.

Хэды сүлөөгүй байбашье, Василий Васильевич намтай хөөрэлдэхэ саг олобо. Тезд хөөрэлдөөгөө авиациһаашье эхилэгүймнай тэрэ һэн. «Илья Глазунов» гэжэ ном һонирхон хаража байхыем обёороод, гэрэй хүндэмүүшэ эзэн совет уран зураашадай һүүлшын, шэнэ бүтээлнүүд тухай гүнзэгы мэдэсэтэйгээр хөөрэжэ эхилбэ. Илья Глазунов, Александр Шилов, Юрий Ракша... Тэдэнэй бүтээл зураг бүхэн тушаань тэрэ онсо, тон өөрын һанамжатай. Василий Васильевич уран һайханай нэгэшье выставкэ алгасангүй харахые оролдодог юм.

Тиинһээршье стол дээрэ И. Е. Репин, И. И. Левитан, В. А. Серов тухай номууд, ород болон совет элитэ уран зураашадай бүтээлнүүдэй буулгабаринуудтай альбомууд, бусадшье һонирхолтой номууд бии болобо. Фронтдохи заншалаараа стулэйнгаа түшэлгэдэ генеральска мундираа үлгөөд байгаагүй һаань, нэхэмэл самса үмдөөд, намтай хөөрэлдэжэ һууһан хүн авиатор бэшэ, харин искусство шэнжэлэгшэ гэжэ һанахаар һэн.

— Энэ танай сэдьхэлээ ханаадаг шуналтнай болоно гээшэ гү! — гэжэ асуубаб.

— Иимэшье «нүгэлтэй» байгаа юм бээзэб, — гэжэ генерал энеэбхилнэ. — Уран зураг, театрта, хүгжэмдэ сэдьхэлээ үгэнхэйб, номуудта илангаяа дуратай хүм. Бүхы сүлөөтэй сагаа номуудые онгиргожо, һэхэжэ, дуратай зохёолнуудайнгаа хэһэгүүдые дахин дахин дабтан уншадагби. Тезд тудаһан лэ номуудые суглуулдаггүйб. Харин хэрэгтэй, һонирхолтой гэжэ һанаһан номоо он жэлээрээ бэдэрхэш. Юрэдөө, Москвагай номой, хуушан ном худалдадаг бүхы магазинуудай адресуудые мэдэхэ байхаб.

— Танда онсо дуратайгаар һанагдадаг ном бии гээшэ гү!

— Биил ааб даа, Маяковскиин энээхэн боти, — гэзд үшөө дайнай урда хэблэгдэһэн «олон лэ юумэ үзэһэн» ном Василий Васильевич һарбайба. — Энэ намтай фронтовой бүхы аэродромуудта ябалсаһан. Маяковскиие хүн бүхэн абаһаар ойлгожо дурладаггүй. Тезд бии ойлгохыень нүхэдтөө идхадаг бэшэ һэм, миин лэ өөрынгөө дураар уншадаг байгааб. Удаань нүхэдни уншахыемни гуйдаг болоо аҗша һэн.

Хөөрэлдөөмнай һөөргөө уран зурагуудта тэхэрибэ.

— Уран зурагта дуратай ушарни уг гарбалһаамни һабагшатай гээшэ хаш. — гэжэ мэдэрхэ зуураа Василий Васильевич ханада үлгөөтэй байһан багахан бүтээл заажа: «Тухайлна гүт? «Каникулда ерэбэб!» («Прибыл на каникулы!») гэһэн зурагай эскизүүдэйнь нэгэн» — гэжэ омогорхон һагад хэлэбэ.

Бишье абаһаар ойлгоо ааб-заб даа. Эдир суворовецой хубсаһатай аша хүбүүнэйнгээ «Каникулдаа ерэбэб!» гэһэн «элидхэлые» нюдэндөө шэлтэй, һаглагархан һахалтай үбгэнэй сэрэгэй гуримаар соносон байдагые һанаадхибаб... СССР-эй арадай уран зураша, мүнөө Уран зурагай академиин вице-президент Фёдор Павлович Решетниковэй мэдээжэ бүтээл. Мүн тэрэнэй бусад «Баһа хоёр абаба гүш?» («Опять двойка»), «Эб найрамдалай түлөө» («За мир») гэһэн зурагуудые һанаандаа оруулбаб.

— Фёдор Павлович — миний абгамни юм, — гэзд Василий Васильевич, залуу летчигой портрет тээшэ эрьежэ: —Дүшэн жэлэй саана намайе иимээр зураа һэн. Подполковникгой погонуудтай байхадамни, абгамни намайгаа гурба хахад час соо зураадхиһан юм. Тиихэдэ дайнай мэтэрхэн лэ һүүлээр Москвада ябууд байгаад гараһан байгааб...

Ф. П. Решетниковэй намтар уран зураашын намтар боложо, 1932 ондо «Сибиряков» ледоколоор аяншалганаа эхилһэн гэжэ бултанда мэдээжэ бэшэл байгаа ёһотой. Удаань «Челюскин» дээрэ аяншалаа. Тиихэдэ Фёдор Павлович «Мүльһэтэ далайн крокодил», «Мүльһэн дундуур хосорон һалахагүйби!» гэһэн ханын газетэнүүдые гарга-лагада хабаададаг байһан. Пароход дээрэ, удаань мүльһэн дээрэ зураһан дүшэ гаран зурагуудаарнь «Челюскинэй» баатаршалга» гэһэн выставкэ эмхидхэгдэһэн байгаа.

Имагтал энэ хүниие О. Ю. Шмидт «Бидэнэй дундахи шэжэр алтан» гэжэ ганса зурагуудайнь түлөө бэшэ, харин эгэршэгүй зоригтой, ошотомо хурса шог ёгто зантай байһанайнь түлөө нэрлэһэн ёһотой.

Летчик В. В. Решетников харин һүүлдэ, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ шалгарһан юм. Холын зайда ниидэдэг ИЛ-4 түхэлэй бомбардировщигоор гурбан зуу гаран ниидэлгэ хэжэ, Советскэ Союзай Геройн нэрэ эзргэдэ хүртөө.

— Уг гарбалтанайнгаа мэргэжэл дагаагүй хүн гээшэлби даа, — гэзд Василий Васильевич миһэрнэ. — Манай бүлэдэ уран зураашын мэргэжэл үгһаа гэжэ хэлэхээр. Миний эсэгэ, Федя абгын аха, мэргэжэлтэнһээ дутуугүйгөөр зурагша һэн. Үбгэ эсэгэнэрнай бурханай дүрэ зурадаг байһан гэхэ. Павел Иванович Решетников, үбгэн эсэгэмни бэлиг шадабаридаа Бунаковһоо һураһан юм гэзд абгамни батамжалдаг. Тиихэдэ Бунаков Чугуев хотодо агууехэ Репинтэй суг хүдэлдэг байгаа.

— Юундэ иигэжэ уг гарбалайнгаа мэргэжэлдэ «урбаһан», болоно гээшэбиб гэхэдэ гү? — гэжэ генерал асуугаад, ажабайдалда түргэн орохёо тон яараһан хүн гээшэ бээзэб. Наймадахи класс дүүргэһээр лэ рабфагай һүүлшын курсда ороо һэм. Тэндэ намайе комсомолой гэшүүндэ абаа бэлэй. Һуралсалаа дүүргэмсээрээ, комсомолой урягаар пилодуудай сэрэгэй һургуулида оробоб. 1936 ондо ниидэжэ эхилээ һэм...

— Л. В. Мальцевтай хамта гү! Хубүүндэнь тэрэнэй фотозурагуудые эльгээгээ һэн бээт! Энээн тухай һаяхан «Правда» бэшээ һэн. — Тиимэл даа, Леня Мальцевтай эхилээ һэмди, — гэзд хөөрэлдэжэ байһан нүхэрни хүндөөр һанаагаа алдаба. — Тезд сэрэгэй-авиационно һургуули дүүргэһэнэй һүүлдэ харгы замуудная һалаатаа һэн. Тэрэмни летчик-истребитель боложо, намайе бомбардировочно авиацида эльгээһэн юм. Тиинээршье дайн эхилжэ, бэшэг абалсахаа болёо бэлэйбди. Нүхэрэйнгөө баатараар наһа бараһые дуулаһан аад, гэр бүлэтэй болоһыень мэдэдэгүй байгааб. Бүри далаад онуудай эсэс болотор тэрэнэй хубүүн бии юм гэжэ мэдэдэгүй ябааб.

Хоёр жэлэй саана генерал Решетников комсомол эдир наһанайнгаа нүхэрэй хүдөөлүүлэгдэһэн газарые олохо гэжэ шиидэбэ. Тэрэнэй гүйлтаар агаарай сэрэгэй хүсэнүүдэй кадрнуудай захиргаандаг эскадрилиин командирай түһалагша байһан лейтенант Л. В. Мальцевай һураг олдоо һэн. Тоо бүридхэлэйнь карточка дотор үшөө 1941 ондо 126-дахи авиационно добтолгын полкдо «Агаарай байлдаанда алуулба. Гомельско областиин Прибытки гэжэ һуринай захада хүдөөлүүлэгдэбэ» гэһэн мүрнүүд бэшэгдэһэн байба бшуу. Тус карточка доторнь лейтенант Улаан Одоной орденоор шагнагдаба гэһэн тэмдэглэл хэгдэнхэй байгаа һэн.

Мальцевай хүүрыень оложо, дээрэнь хүшөө табяа. Гадна һүүлшын байлдаанай болоһые тобшо тодорхойгоор мэдэжэ абабад. Дайсанай самолёдуудай аэродромдо добтолгые сараха зорилготойгоор Леонид баатар зоригтойгоор гансаараа байлдаанда ороо. Дайсанай нэгэ самолёт, удаань хоёрдохиие бута сохибо, нүгөө самолёдуудай бомбоёо хаяха харата хэрэгтэнь һаад хэһэн байба. Тезд дайсанай аадар бороо шэнгеэр хиидэһэн һомонууд эрэлхэг летчигые хүндөөр шархатуулһан байгаа хаш. Тиигэбэ яабашье, лейтенант самолёдоо газарта буулгажа үрдинэн байгаа....

— Лёниин тоо бүридхэлэй карточка харахадаа, «гэр бүлынь байдал» гэһэн хүсэнэгтэ анхаралаа хандуулбаб, — гэжэ генерал хөөрэнэ. — «Гэрлээгүй» гэжэ үгэнь зурагданхай, Оренбург хотодо ажаһуудаг Березина Елизавета Алексеевнагай нэрэ бэшээтэй байгаа. Тиихэдэ Лёнимни гэрлэһэн байгаа гэжэ ойлгобоб. Тезд һамганиинь хаана гээшэб? Хэр байдаг юм ааб? Хэды жэл үнгэрбэ гээшэб даа. Тэрэ дороо Оренбургын горвоенкомадта асуулта эльгээбэб. Харюу түргэхэн ерэбэ. Е. А. Березина 1973 ондо наһа баранхай гэжэ военком мэдээсэбэ. Харин тэрэ адресаарнь тэрэнэй хубүүн Леонид Леонидович Мальцев гэр бүлэтэйгөө ажаһуудаг байба.

Тэрэ гэһээр лэ Василий Васильевич нүхэрэйнгөө хубүүндэ бэшэжэ, эсэгынь хүдөөлүүлэгдэһэн газар нютаг тухай, тэрэнэй һүүлшын байлдаан тухай хөөрэжэ, конверт соо эсэгынь фото-зурагуудые эльгээбэ. Агууехэ Илалтын 35 жэлэй ойн урдахана Леонид Леонидович гэр бүлэтэйгөө Москва ерээ һэн. Генералай туһаламжаар эсэгынгээ хүүр дээрэ ошоо, агаарай мүнөө үеын сэрэгшэдтэй уулзаа.

— Үнгэрэгшэшье зун Леонид бидэндэ айлшалаа һэн, гансаараа бэшэ, бүхэли автобусоороо айлшалаа, тэрэмнай жолоошон юм. Энэ бэшэгыень уншыт.

«Хүндэтэ Василий Васильевич, амар мэндэ! Үни удаан сагта бэшээгүй байһандам хулисыт. Сэхыень хэлэхэдэ, бэшэг бэшэхэнь намда ехэл хүшэр хүндэ шэнгеэр һанагдаха юм. Москваһаа бусаһаар сүлөөмнишье болоогүй. Һаяхан — 1980 оной ноябриин 26-да, миний ажабайдалда тон шухала үйлэ хэрэг болоо. Ажалай Алдар Солын III шатын орденоор шагнагдабаб. Олимпиадын XXII нааданнуудые үнгэргэлгэдэ онсо шалгарһанай түлөө шагнагдагшадай тоодо оролсоһон байбаб. Энээн тухай бэшэхэншье аягүй юм гү, теэд энэ баяраа Тантайгаа, бидэндэ эгээ хүндэтэй, эгээ дутын хүнтэйгөө хубаалдаха дурам хүрэнэ. Гэртээ бултадаа һайнуудбди. Валентин һурена. Татьянамнай ажаллана. Тэдэнэр Таанадта тон ехэ мэндэ хүргэнэ. Бидэ бүгэдэ Танда бэеын элүүрые, энхэ жаргалые хүсэнэбди. Мальцевтан».

Бэшэг уншаһаар байтарни, Василий Васильевич номуудаа түргэн - хуряагаад, шадамараар стол дээрээ эдеэ табиба.

— Наталья Анатольевна мүнөө гэртээ үгы. — гэжэ һамган тухайгаа хөөрэнэ. — Аша хүбүүгээ эрьежэ үзэхэеэ хүбүүндээ ошонхой. Александрнай майор-инженер болонхой, Димкэнь дүрбэтэй юм.

Генерал столоо үшөө дахин эрьен тойруулжа хараад, хүндэмүүшээр гараа дэлгэн:

— Һуужа, эдеэ бариит. Сэрэгэйхеэр ябууд дунда. Гахайн өөхэн Буряадһаа. Энэ мяха болон хушын һамар намда 44 ондо миний ниидэжэ һургаһан Володя Петров эльгээгээ.

Василий Васильевич конверт сооноо хоёр фото-зураг гаргажа, намда һарбайба. Нэгэ дээрэнь — шлемофон үмдэһэн залуухан летчик, нүгөөдэдэнь — «Лётчик хубүүндэ Петров Ермолай Логвиновичтэ эсэгэнэзнь» гэжэ бэшэгдэнэ мүрнүүдтэй ИЛ-4 түхэлэй самолёдой зураг абхуулагдаһан байба.

— Энэ хадаа ганса хүсэн мүнгэн зөөрөөр бүтээгдэгээ иимэ түхэлэй гансахан лэ машина байха гэжэ этигэнхэй, — гэжэ генерал хөөрэнэ. — Евгений Логвинович колхозой түрүүлэгшэ байгаа. Дайнай үедэ тэрэ Сталинда телеграммаар хандажа, Башкортостанай тосхонойхид дайшалхы самолёдуудые байгуулгада 450.000 түхэриг суглуулаа гэжэ мэдэсээ. Харин Петров —хэрэгэ өөрөө 50.000 түхэриг оруулжа, энэ мүнгөөрөө бомбардировщик бүтээжэ Владимир хубүүндэнь үгхые гуйһан байгаа. Хоёрдугай телеграмма үгэхэдэ, Улаан Арми тухайгаа энэхэжэ, оролдожо байдагайнь түлөө Сталин колхозниггуудта баяр баясхалан хүргөөд, хэрэгтэй гэжэ хэлэбэ. Тиигэбэшье тэдэнэр армиин, манай арадай таарлиг заншалнуудта үнэн сэдьхэ», — гэжэ партиин XXVI съезд дээрэ Леонид Илич Брежнев хэлээ һэн. Тон өөр хэлэгдээ. Тиимэ байба. Харин байнашье, байхашье. Урдаа үеэнүүдэйнгээ дайшалхы заншалнуудые сахижа, ... бадхан баяжуулжа байна. Үеэтэнэй ороние хэншье, ... зээшье диилэхэгүй.

Хөөрэлдөө Анатолий Хоробрых үнгэргэбэ. («Советская Россия» газетэйһээ).

„СЕЛЬСКАЯ ЖИЗНЬ“ ГАЗЕТЫН ШАНДА ХҮРТЭХЫН ТҮЛӨӨ УЛАСХООРОНДЫН МҮРЫСӨӨН

ЭДЭБХИ БА ЭРШЭ—ИЛАЛТЫН ГЭРШЭ

«Сельская жизнь» газетын шанда хүртэхын түлөө дүрэ буляалдалгын барилдаагаар, уласхоорондын мүрысөөн үржадэр «Труд» бүлгэмэй Спортын байшан соо баярай оршон байдалда нээгдэбэ. Монголой, Румынийн, СССР-эй суглуулагдамал командануудай гэшүүд, мүн ороной худөөгэй барилдаашад, «Урожай» бүлгэмэй Россин советэй, Буряадай АССР-эй бэлигтэй бэрхэ спортсменүүд табадахяа үнгэргэгдэжэ байһан энэ заншалта мүрысөөндэ хабаадана. Хамтадаа 117 барилдаашад хүндэтэ шанда хүртэхын түлөө хабаяа туршана.

Владимир Джанибеков, МНР-эй эрхэтэн Жүгдэрдэмидийн Гуррагча гэгшэдһээ бүридэнэн уласхоорондын экипажай «Интеркосмос» гэдэг программаар замбуулинай дайда соогуур амжалтатайгаар ниидэнэнтэйнь дашарамдуулан, суглараг шадабагүй Монголой барилдаашадые халуунаар амаршалаа.

Эмхидхэлэй комитедэй түрүүлэгшэ, профсоюзуудай областной Советэй түрүүлэгшэ А. Д. Чукаев мүрысөө нээлгэ дээрэ хэлэһэн үгынгөө түгэсхэлдэ иигэжэ мэдүүлбэ:

— Манай ниислэл хотодо үнгэргэгдэдэг заншалта мүрысөөн таанадта бултандатнай аза талаантай байг лэ. Буряад ороной барилдаанай хибэс таанадта ехэ спортдо дамжан орохо дардам харгы болог лэ!

Удаань «Урожай» бүлгэмэй Россин советэй түрүүлэгшын орлогшо, РСФСР-эй габьяата тренер, уласхоорондын категориин судья П. М. Токмаков (Москва), Буряадай АССР-эй физкультура ба спортын комитедэй түрүүлэгшэ, уласхоорондын классай спортын мастер Г. Н. Манжуев мүрысөөндэ хабаадагшадые, суглараг шадые халуунаар амаршалһан байна.

Командануудые шефтээ абаһан Улаан-Удын предприятиннуудай комсомолой организацинуудай түлөөлэгшэд барилдаашадта, судьянарта дурасхаалта бэлэгүүдые барюулба.

Энэ заншалта мүрысөөн Барилдаанай уласхоорондын федерациин (ФИЛА) тусхай календарьта оруулагданхай. Эндэ уласхоорондын классай спортын мастерай норматив дүүргэхын тула табан ороной спортсменүүд хабаадаха эрэгтэй. Тиин саашадаа эдэ ороной гаһар хүсэтэй барилдаашадай хабаадажа, эгээл бэлигтэй бэрхэ спортсменүүдтэ иимэ үндэр нэрэ эзргын олгогдодог болохо байһандань найданабди.

Түрүүшын үдэр барилдаанай хоёр хибэс дээрэ шанга тэмсэл болобо. Манай республикын командаһаа эгээл хүнгэн шэгнүүртэ, спортын мастер Б. Дашинамжилов, Б. Дашибальжиров гэгшэд илангаяа эдэбхитэй һайнаар барилдаа. Зүүн Сибириин технологическа институтай студент Буянто Дашибальжиров спортын мастерта кандидат спортын мастер Лубсан Айсуевтай тулалдахадаа, яаха аргагүй булюу байжа, шухала илалта туйлаба. Удаадахи дүхэригтэ РСФСР-эй арадуудай Спартакиадый чемпион В. Гоголевтой (Яхадай АССР) уулзаха юм. Эндэ илажа гарабал, СССР-эй спортын мастерай норматив дүүргэхэ арга олохо.

Бусад шэгнүүрнүүдтэ спортын мастернуд В. Балданов, М. Цыдыпов, В. Цэдашиев, Ю. Матхонов, Н. Бураев, Г. Махутов гэгшэд хэдэн хэдэн уулзалгануудта илажа гараһан байна. В. Цэдашиев РСФСР-эй бэрхэ барилдаашадай нэгэн А. Константиновые (Яхадай АССР) тогтоон торгонгүй шүүжэрхёо. 68 килограммай шэгнүүртэ манай республика дотор бэрхэ барилдаашад олон. Юрий Матхонов һүүлэй үедэ эдэнэй дундаһаа онсо шалгардаг боложо байнхай. Энэшье удаада тэрэ Баяр Цыренгармаевые 7 : 4 тоотойгоор илажа, түгэсхэлэй мүрысөөндэ гарахын тула шухала алхам хэбэ. Сэхыень хэлэхэдэ, Баяр урда тээхэнэй ороной чемпионадта нэгэнтэ бэшэ шанда хүртэнэн М. Надырбековые (Алма-Ата) «бүдэрүүлээ» һэн гэзд тэмдэглэлтэй.

74 килограммай шэгнүүртэ алдар суутай олохон спортсменүүд сугларанхай. Залуушуулай дундаһаа Европын чемпион уласхоорондын классай спортын мастер Т. Магомадов (Ростов) бар хүсэтэй, гоё һайхан арга дүрэтэй байһанаа харуулна. Тэрэ хоёр илалта туйлажа, түгэсхэлэй мүрысөөнэй дүрбэнэй нэгэ хубида гараба. «Монголой абарга бүхэ» гэһэн үндэр нэрэ эзргэдэ таба дахин хүртэнэн Дарийн Дамдингийн хүбүүн — Баяраа һүүлэй жэлнүүдтэ ехэ амжалта туйлаа. Залуу барилдаашан энэ удэр спортын мастер К. Балдаевые шүүжэ, суглараг шадай зүгһөө альга ташалгаар угтагдаһан байна.

Монголой командаһаа уласхоорондын классай спортын мастернууд: 1978 ондо дэлхэйн чемпионадта дүрбэдэхи һуури эзэлһэн Лувсанзундуйгийн Нямаа, залуушуулай дундаһаа дэлхэйн чемпион Адуучийн Баатархүү, спортын мастер Нямийн Жаргалсайхан болон бусад һайн һорилго бэлэдхэлтэй байһанаа харуулаа.

—Манай команда гол түлэб залуушуулһаа бүридэчэ. Бидэ һургаал абажа, мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлхэ зорилготойгоор ерээбди. Ушарынь гэхэдэ, танай республикын ниислэл хотодо үнгэргэгдэдэг мүрысөөн бэрхэ бэрхэ олон барилдаашадые суглуулжа, хододоо үндэр хэмжээндэ үнгэрдэг байна, — гэжэ МНР-эй залуушуулай суглуулагдамал командын ахалагша тренер, уласхоорондын классай спортын мастер, 1973 оной Азиин чемпион Тумбуугийн Батчулуун хөөрэнэ.

Мүнөөдэр хахад финалай, түгэсхэлэй мүрысөөнүүд үглөөнэй 10 сагта эхилхэ.

В. ГАРМАЕВ,
уласхоорондын категориин судья.

Б.-М. ЖИГЖИТОВ,
манай тусхай корр.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: барилдаанай үе; К. Балдаев (зүүн гарһаа) Д. Баяраатай тулалдажа байна.

В. ПЛУТТЫН фото.

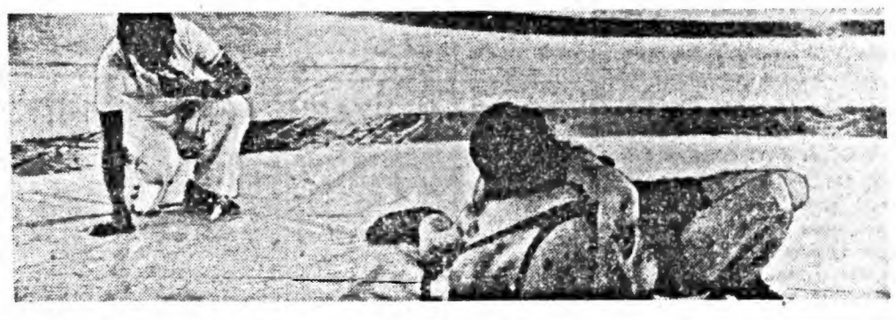

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Байгалай уһанай ариг сэбэр байхын тула» — түрүү бэшэг. «Хонишоной хэлэһэн үгэ бата найдамтай» —А. Нагаслаевай корреспонденци. «Үхибүүдэй гэгээн гэрэлтэй ерээдүй» — уншагшадай тэмдэглэлнүүд. «Газарай үрэжэл улам дээшэлүүлэе», «Уһалха, үшөө дахин уһалха» —В. Базаровай корреспонденци. «Үдэр бүхэн гамтай» —Г. Цыдыповэй статья.

Хоёрдохи хуудаһанда. КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө, «Мэргэжүүлгые улам саашань нарижуулгын замаар» — А. Дериглазовай, Б. Дашиевай статья. Ажабайдалда һургаха, ажалда һургаха. «Хэншье гарзада орохогүй» — Д. Булнаевай, Т. Волынцевагай статья. Ажалай бүтээсэ ба кадрнуудые хэрэглэлгэ. «Халаглалгаар гарза» —Н. Буловагай статья. Түрэл орон доторнай.

Гурбадахи хуудаһанда. Апрелиин 1 — «Венгриие сүлөөлгын үдэр». «Үнэтэ шухаг баллиг» — ТАСС-ай материал. Замбуулин шэнжэлэгэ тухай материалнуудай суглуулбари. Хилын саанаһаа телетайпаар абаһан мэдээсэлнүүд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Болоһон ушар тухай һанамжа. «Наһаа гүйсэдхэгшэд» — К. Баторовай статья.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 —«Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 10.00 — «Буратинын выставкэ».

Улаан-Удэ. 10.30 —«Үглөөдэр — Геологиин удэр».

Москва. 11.30 — «КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын тулаа. Белоруссиин түмэр заводуудай коллективүүдэй социально-экономическа зорилгонуудые шиидхэхэ дүй дүршэ».

Улаан-Удэ. 12.00 —«Шинэ хани — хүгжэм». 12.30 —«Сибирь» —киножурнал. 13.00 —«Арадай творчество» — телефестиваль. Кабанский район.

Москва. 13.45 —«Взлет Гагарина». — Баримтата фильм. 14.15 — «Спортлотогой» — дэхи тираж. 14.25 —«Ан аа тадай байдал». 15.25 — нөөдэр — түби дэлхэй. 15.40 — Фашис булиттаа шадһаа Венгриие сүлөөлгэ. 36 жэлэй ойдо зорюулаа. ВНР-эй телевиденийн программа: «Венгреэр аяншалга». кино-шэнжэлэл. Венгер балетартистнарай концерт. «Ивушкулы на пустынной улице» — «Спутник» киножурнал. 18.40 —«Совет композиторнуд зохёолнуудэ». 19.10 — политическэ шэнжэлэгшэ Ю. Летунов үгэ хэлэхэ. 19.40 — «Здравствуйте, все!» — телевизионно уран һайханай фильм 1, 2-дохи серии. 22.00 — «Время». 22.35 — ЦТ-гэй эстрадно-симфоническэ кестрэй концерт. 23.00 — болоор СССР-эй чемпионнуд Спартак (М) —«Арарат» (Ереван). 00.45 — Шэнэ һонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 10.30 —«Таланттэй түрэлхид!». 11.00 —«Урагшаа рөашад тухай». М. Т. Раманбеков.

Улаан-Удэ. 11.30 —«Сэнэ нам песни свои» — фильм-концерт.

Москва. 12.00 — Удмуртын АССР-эй гүрэнэй дуу, хэмжээ. «Италмас» ансамблиин концерт. 12.45 — «Хани Бадмасаан» — тележурнал. 13.15 — «Ренат Ибрагимов дуулаа». 13.45 —Дүрэлэлдэлгын барилдаанай уласхоорондын турнир.

Редакторай орлогшо
И. Р-Д. ОЧИРОВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35, редактор—2-54-54, приемная —2-54-93, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства —2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, информации—2-34-05, перевод—2-54-93, писем и селькоров —2-67-81, корректорская—2-35-95, машинное бюро—2-57-63, фотолаборатория—2-33-61, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли.
Н-04424. Заказ № 79. Индекс 6...